

Det mångprofessionella elevvårdsarbetet

En fallstudie om elevvårdsgruppers arbetsprocesser och samarbete i
årskurs 1–9

Lina Gäddnäs

Pro gradu avhandling i specialpedagogik
Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier
Åbo Akademi
Vasa, 2020

Abstrakt

Författare (Tillnamn, förnamn)	Årtal
Gäddnäs, Lina	2020
Arbetets titel	
Det mångprofessionella elevvårdsarbetet	
Opublicerad avhandling i specialpedagogik för pedagogie magistersexamen.	Sidantal 51
Vasa: Åbo Akademi. Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier.	
Referat	
<p>Enligt Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen (2014) och elev- och studerandevårdslagen (1287/2013) ska varje skola utforma en elevvårdsplan samt bilda en grupp på skolan som jobbar för att främja och upprätthålla elevernas studieframgångar och deras fysiska och psykiska välmående. Detta arbete präglas av ett mångprofessionellt samarbete och en tydlig organisering av arbetet. Det jag vill utreda är hur detta fungerar i praktiken i grundskolan och hur medlemmarna i elevvårdsgruppen upplever samarbetet. Baserat på detta bildades följande syfte och forskningsfrågor:</p> <p>Syftet med den här avhandlingen är att utreda hur elevvårdsgrupper i skolor för grundläggande utbildning arbetar samt hur de upplever det mångprofessionella samarbetet inom elevvården.</p> <p>Forskningsfrågor:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hur organiserar elevvårdsgrupperna sitt arbete? 2. Hur upplever de olika yrkesgrupperna i elevvårdsgruppen samarbetet med avseende på roll- och ansvarsfördelning? <p>Som metod för studien användes fallstudie, och två fall undersöktes. En elevvårdsgrupp i åk 1–6 och en elevvårdsgrupp i åk 7–9 deltog som informanter i studien. Som datainsamlingsmetod användes både fokusgruppintervju och faktaintervju. Intervjuerna transkriberades och analyserades genom kvalitativ innehållsanalys och elevvårdsplanerna analyserades genom dokumentanalys.</p> <p>Utifrån den första forskningsfrågan bildades fem kategorier som beskriver elevvårdsgruppernas organisering av arbetet. Enligt resultaten följer de rutiner, de arbetar förebyggande, har en tät föräldrakontakt, följer med elevärenden, samt för en noggrann dokumentation. Det mångprofessionella samarbetet upplevs som positivt, och utifrån den andra forskningsfrågan bildades tre kategorier för att beskriva deras upplevelse av samarbetet. De upplever att de kompletterar varandra, delar upp ansvar utgående från yrkesroll och fördelar uppgifter jämnt mellan varandra.</p>	
Sökord / indexord	
Mångprofessionellt samarbete, elevvård, elevhälsa, organisering, multiprofessional collaboration, student care, student welfare, moniammatillinen yhteistyö, oppilashuolto	

Innehåll

Abstrakt	2
1 Inledning	5
1.1 Bakgrund och val av tema.....	5
1.2 Avhandlingens disposition.....	7
2 Elevvården	8
2.1 Elevvården enligt nationella styrdokument.....	8
2.2 Elevvården i skolan.....	11
3 Mångprofessionellt samarbete	13
3.1 Mångprofessionellt samarbete i skolor	13
3.2 Samarbetet inom elevvården.....	14
4 Metod och genomförande.....	17
4.1 Syfte och forskningsfrågor.....	17
4.2 Fallstudie.....	17
4.3 Datainsamlingsmetod.....	19
4.4 Urval av informanter.....	20
4.5 Genomförande.....	21
4.6 Kvalitativ innehållsanalys.....	22
4.7 Etiska aspekter	24
4.8 Reliabilitet och validitet.....	25
5 Resultat	27
5.1 Organiseringen av elevvårdsgruppernas arbete	27
5.1.1 Elevvårdsgruppens medlemmar följer rutiner.....	27
5.1.2 Elevvårdsgruppens medlemmar arbetar förebyggande	28
5.1.3 Elevvårdsgruppens medlemmar håller tät kontakt till vårdnadshavare och kollegor	29
5.1.4 Elevvårdsgruppens medlemmar följer med elevärenden	31
5.1.5 Elevvårdsgruppens medlemmar dokumenterar ärenden noggrant.....	31
5.1.6 Sammanfattning	32
5.2 Upplevelsen av samarbetet med avseende på roll- och ansvarsfördelning	33
5.2.1 Elevvårdsgruppens medlemmar kompletterar varandra.....	33
5.2.2 Elevvårdsgruppens medlemmar fördelar ansvar enligt yrkesroll.....	34
5.2.3 Elevvårdsgruppens medlemmar fördelar uppgifter jämnt.....	34
5.2.4 Sammanfattning	35
6 Diskussion	37
6.1 Metoddiskussion	37

6.2 Resultatdiskussion.....	39
6.2.1 Organiseringen av elevvårdsgruppernas arbete	39
6.2.2 Upplevelsen av samarbetet.....	40
6.3 Slutsats	42
6.4 Förslag på fortsatt forskning	44
Källor	46

Bilagor:

Bilaga 1: Intervjufrågor

1 Inledning

I det inledande kapitlet presenteras bakgrund och val av tema samt avhandlingens disposition.

1.1 Bakgrund och val av tema

Enligt lagen om elev- och studerandevård (Undervisnings- och kulturministeriet, 1287/2013, kap.2, 13§, 14§) ska alla skolor ha en plan för elevvården i skolan, och i varje skola ska det finnas en elevvårdsgrupp som jobbar för att främja elevvården på skolan. Enligt Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen (2014, hädanefter Glgu) ska elevvården sträva efter att upprätthålla och främja elevernas studieframgångar, samt elevernas goda psykiska, fysiska och sociala hälsa.

Enligt Glgu (2014) ska elevvårdsarbetet i första hand utföras som ett förebyggande arbete för alla elever på skolan, men vid behov kan en enskild elev få individuell elevvård. Elevvårdsarbetet ska alltid utgå från elevens bästa, och eleven ska avgiftsfritt få det stöd som behövs, så snabbt som möjligt. Allt arbete inom elevvården är konfidentiellt och grundas på respekt – både för eleven och för vårdnadshavarna.

Enligt Glgu (2014) präglas elevvården också av ett tätt mångprofessionellt samarbete. I huvudsak gäller det ett samarbete mellan undervisningsväsendet och social- och hälsovårdsväsendet. Det primära samarbetet på skolan sker dock mellan medlemmarna i elevvårdsgruppen och skolpersonalen, eftersom det är de som bär det huvudsakliga ansvaret för att få elevvården att fungera. Tjänsterna som hör till elevvården är kurator- och psykologtjänster samt skolhälsovårdstjänster. Vid behov kan även andra aktörer vara inblandade i elevvårdsarbetet. Kurator, psykolog och hälsovårdare ska vara lättillgängliga och kunna bemöta elever i behov av deras tjänster inom utsatt lagstadgad tid. Om en elev ber om att få prata med psykolog eller kurator ska det ordnas inom en vecka, och om det är akut ska det ordnas under samma eller följande dag (Undervisnings- och kulturministeriet, 1287/2013, kap.3, 15§). Tillgängligheten av sådana tjänster verkar positivt nog ha förbättrats i takt med att elevvårdslagen

förnyades och kraven på närvaro av kurator, skolpsykolog, och skolhälsovårdare höjdes (Vainikainen, Thuneberg, Greiff & Hautamäki, 2015).

Honkainen och Suomala (2009) understryker att samarbetet är det som får elevvården att fungera. Om det finns brister i samarbetet – både i samarbetet på skolan och i samarbetet utanför skolan – kan det leda till att hela elevvården fungerar sämre. Särskilt elevvårdsgruppen, men även de andra anställda på skolan, bör vara medvetna och informerade om hur elevvården fungerar. De bör också veta vad som står i skolans elevvårdsplan och hur de kan eller har skyldighet till att delta i elevvårdsarbetet.

Eftersom elevvårdsarbetet och samarbetet inom det är så viktigt för elevernas välbefinnande har jag valt att inrikta min avhandling på hur elevvårdsarbetet på skolor är organiserat, samt hur samarbetet inom det fungerar. Tidigare studier som gjorts inom området har bland annat undersökt hur engagerade lärarna är i elevvården och hur skolor stöder elevvårdsarbetet (Koskela, Määttä & Uusiautti, 2012), hur rektorer ser på mångprofessionellt samarbete (Vainikainen, Thuneberg, Greiff & Hautamäki, 2015), samt tillgängligheten av elevvårdstjänster i Finland (Ahtola & Niemi, 2013). Vissa studier med liknande inriktning har alltså gjorts både i Sverige och Finland, bland annat med fokus på hur yrkesgrupperna inom elevvården uppfattar sitt uppdrag och deras mångprofessionella samverkan inom gruppen (Artursson & Åsberg, 2017) eller hur välfungerande elevvården och samarbetet inom den uppfattas vara (Vainikainen, Thuneberg, Greiff & Hautamäki, 2015). Trots dessa liknande studier kan denna avhandling bidra med nyttiga resultat och ge läsaren en finlandssvensk synvinkel på organiseringen av och samarbetet inom elevvården.

Elevvården angår alla anställda på skolan, men i elevvårdsgrupper deltar ofta en speciallärare tillsammans med rektor, skolhälsovårdare, skolkurator, skolpsykolog och studiehandledare (Honkainen & Suomala, 2009). Det betyder att jag som speciallärarstuderande med stor sannolikhet kommer få medverka i en sådan. Därför har jag även ett personligt intresse för ämnet i fråga. Trots att jag baserar valet av temat för avhandlingen på mitt eget intresse kan även läsaren ha nytta av den. Ämnet är relevant för alla som jobbar, kommer jobba eller har jobbat på en skola. Skolorna som deltar i studien kan ha nytta av resultatet eftersom det presenterar deras elevvårdsarbete och samarbetet inom det, men även andra skolor kan gynnas av studiens resultat.

Utgående från tidigare forskning samt riktlinjer i styrdokument så som lagen om elev- och studerandevård och läroplanen har jag utformat syftet med avhandlingen, vilket är att utreda hur elevvårdsgrupper i skolor för grundläggande utbildning arbetar samt hur de upplever det mångprofessionella samarbetet inom elevvården.

I lagen om elev- och studerandevård används termen elevhälsa. Jag kommer dock att använda mig av termen elevvård i denna avhandling, eftersom det är den term som används av Glgu (2014) och som används mest i skolor.

1.2 Avhandlingens disposition

Avhandlingen är indelad i 6 kapitel: *Inledning, Elevvården, Mångprofessionellt samarbete, Metod och genomförande, Resultat* samt *Diskussion*. Inledningen består av en presentation av val av tema och disposition. Kapitlet om elevvården redogör för elevvårdsverksamheten, både hur den ska fungera enligt nationella styrdokument samt hur elevvårdsverksamheten brukar se ut i grundskolor. I det följande kapitlet presenteras mångprofessionellt samarbete ur en teoretisk synvinkel, både med fokus på samarbete i skolor och inom elevvården. I metodkapitlet presenteras avhandlingens metod, genomförande, etik, validitet och reliabilitet. Metodkapitlet är följt av ett resultatkapitel där avhandlingens resultat presenteras. I diskussionskapitlet diskuteras avhandlingens metod och resultat och slutsatser samt förslag på fortsatt forskning ges.

2 Elevvården

I detta kapitel presenteras elevvården: styrdokument såsom lagstiftning och läroplansgrunder relaterade till den, samt vad den innebär och hur den fungerar i grundskolan.

2.1 Elevvården enligt nationella styrdokument

Elevvården är lagstadgad och gäller för alla elever inom den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildningen, och yrkesutbildningen. I lagen om elev- och studerandevård fastställs det i 2§ att syftet med lagen är följande:

- 1) främja de studerandes inläring, hälsa och välbefinnande samt delaktighet och att förebygga problem,
- 2) främja välbefinnandet i läroanstalten och i studiemiljön, en sund, trygg och tillgänglig läroanstalt och studiemiljö, gemensam verksamhet samt samarbetet mellan hemmet och läroanstalten,
- 3) säkerställa tidigt stöd för dem som behöver det,
- 4) säkerställa jämlik tillgång till och kvalitet på de elevhälsotjänster som de studerande behöver,
- 5) stärka genomförandet och ledningen av elevhälsoverksamheten som en funktionell helhet och som sektorsövergripande samarbete. (Undervisnings- och kulturministeriet, 1287/2013, kap.1, 2§).

Enligt lagen om elev- och studerandevård (Undervisnings- och kulturministeriet, 1287/2013, kap. 1, 3§, 4§, 5§) ska elevvården fokusera på upprätthållande och främjande av elevernas studieprestationer samt deras fysiska, psykiska, och sociala hälsa. Elevvården beskrivs som i första hand en allmän, förebyggande vård för alla elever på skolan. Upprätthållandet av den allmänna elevvården hör till hela skolpersonalens ansvar. Därtill har alla elever rätt till individuell vård. Individuell elevvård kan vara psykolog- eller kuratorstjänster eller skol- och studerandehälsovårdstjänster som godkänts av utbildningsanordnaren.

Enligt lagen om elev- och studerandevård (Undervisnings- och kulturministeriet, 1287/2013, kap.2, 13§) ska utbildningsanordnaren uppgöra en elevvårdsplan i enlighet med läroplanen och i samarbete med myndigheterna som ansvarar för

elevvårdsväsendet. Elevvårdsplanen kan vara individuell för en skola, men kan också delas med två eller fler andra skolor. Planen ska innehålla en uppskattning av hur stort behov skolans elever har av elevvårdstjänster, vilka åtgärder och stödinsatser som behövs, hur eleverna skyddas mot mobbning, våld och trakasserier, hur man kommer genomföra och följa upp elevvårdsplanen, samt hur skolan planerar samarbeta med elever, vårdnadshavare och personal som bidrar till elevernas välbefinnande.

Huruvida elevvårdsplanen aktivt används och tas i beaktande varierar, visar en svensk studie av Andersson och Wramhult (2018). Vissa skolor tänker aktivt på elevvårdsplanen och har utformat en väldigt detaljerad plan, medan andra ser den mest som ett stöd för elevvårdsverksamheten. Vissa deltagare i studien ansåg den inte heller vara praktiskt utformad för konkret användning och ansåg att den inte var realistisk. Glgu (2014) poängterar också att vårdnadshavarna ska få ha inflytande på uppgörandet av elevvårdsplanen, och att skolorna bör ta kontakt med dem och informera dem om vilka elevvårdstjänster som finns tillgängliga. Trots att vårdnadshavarnas deltagande i elevvården är viktigt och givande för både skolan och eleverna är dock intresset för deltagande i uppgörandet av elevvårdsplanen lågt, visar en studie gjord av Kantola (2015).

Det framkommer även i lagen om elev- och studerandevård (Undervisnings- och kulturministeriet, 1287/2013, kap. 2, 3, 14§, 18§, 19§) att det finns två grupper som ska ansvara för planeringen av elevvårdstjänsterna. En *styrgrupp för elevvården* ansvarar för den allmänna planeringen, medan en *elevvårdsgrupp för läroanstalten* ansvarar för planeringen, utvecklingen, genomförandet och utvärderingen av elevvårdstjänsterna vid skolan i fråga. På skolan kan det i enskilda fall finnas behov för en expertgrupp. Medlemmarna i expertgruppen jobbar med fall som berör ärenden kring en enskild elev eller en särskild grupp elever. Alla insatser inom elevvården ska göras med samtycke. Trots att en elev är minderårig har vårdnadshavaren inte rätt till att förbjuda eleven att utnyttja elevvårdstjänsterna.

Eleven har rätt att anlita psykolog eller kurator för ett privat samtal. Glgu (2014) understryker att det privata samtalet ska präglas av trygghet och respekt. Samtalet ska vara öppet och eleven ska kunna känna att den vuxna lyssnar och tar situationen på allvar. Enligt lag (Undervisnings- och kulturministeriet, 1287/2013, kap. 3, 15§, 16§,

17§) ska en elev som bett om ett privat samtal få en tid bokad senast inom sju arbetsdagar från och med att hen begärt detta. Om det rör sig om ett brådskande fall ska tiden infalla under samma eller följande dag. Om en elev ber om kurators- eller psykologtjänst av en anställd, eller om en anställd bedömer att en studerande behöver sådan vård, ska den anställde genast se till att psykologen eller kuratorn kontaktas och får all information om fallet i fråga. Eleverna ska också vid behov kunna besöka hälsovårdaren utan tidsbokning.

De uppgifter som behövs för att kunna anordna och genomföra vissa elevvårdstjänster ska dokumenteras i journaler (Undervisnings- och kulturministeriet, 1287/2013, kap. 3, 20§, 21§, 22§). Uppgifterna i elevvårdsjournalerna ingår under tystnadsplikten, och om de delas vidare till någon utomstående ska det antecknas vilka uppgifter som lämnas ut till vem och varför. Elevvårdsjournalerna införs i elevvårdsregistret. Alla uppgifter i elevvårdsregistret är sekretessbelagda. Om några uppgifter ur registret lämnas ut ska det uppgöras ett skriftligt samtycke av den berörda eleven. Om eleven inte kan ge samtycke ska man kunna hänvisa till en bestämmelse i lag som berättigar utlämnandet av uppgifterna.

Tystnadsplikten är en viktig del av elevvården. Forskning av Stenman (2019) visar ändå att personal på skolor har varierande uppfattning om vad tystnadsplikten innebär och hur den bör implementeras. Lärarna kan uppleva att tystnadsplikten inom elevvården kan missförstås eller att man delar med sig för mycket eller för lite information om elever åt sina kollegor. Inom expertgrupperna förekommer det även enligt Vehkamäki, Lahtinen och Vanttaja (2013) att personerna trots tystnadsplikten ger ut sekretessbelagd information eftersom de anser det vara nödvändigt för andra personer att veta.

Lagen om elev- och studerandevård (Undervisnings- och kulturministeriet, 1287/2013) togs i kraft 2013, och enligt forskning har den haft en positiv effekt. Innan lagen ställdes till exempel inte lika strikta krav på hur tillgängliga skolhälsovårdare, skolpsykologer, och skolkuratorer ska vara. Efter lagens ikraftträdande har skolor tvingats förbättra sina elevvårdstjänster, och enligt forskning (Ahtola & Niemi, 2013; Vainikainen, Thuneberg, Greiff & Hautamäki, 2015) upplever skolpersonal runtom i Finland en tydlig förbättring.

2.2 Elevvården i skolan

Enligt Gigu (2014) finns elevvården till för att främja elevernas fysiska, psykiska och sociala hälsa, samt deras studieprestationer. Arbetspartnerna inom elevvården jobbar även för att motverka mobbning och utslagning. Elevvården tillhör hela skolpersonalens ansvar, men på varje skola finns en elevvårdsgrupp som består av rektor, skolhälsovårdare, skolkurator, speciallärare, skolpsykolog och eventuellt någon annan lärare eller studiehandledare. Denna grupp träffas med jämna mellanrum för att diskutera antingen enskilda elever i behov av vård eller hela skolans vårdbehov, samt för att erbjuda lösningar till dem. Enligt Lindqvist (2017) ska de olika yrkesgrupperna inom elevvårdsgruppen slå ihop sina perspektiv och kunskaper för att möta elevernas behov och förebygga skolsvårigheter.

Det är mycket viktigt att elevvården finns till eftersom god hälsa förutsätter optimalt lärande. Världshälsoorganisationen (WHO) definierar hälsa på följande sätt: ”Health is a state of complete physical, mental and social well-being and not merely the absence of disease or infirmity.” (Constitution of the World Health Organization, 1946). WHO syftar alltså på att hälsa är något mer än frånvaro av sjukdom. Definitionen kan verka föråldrad, men den utgör ändå en grund för hur vi ser på hälsa idag. Definitionen kan kopplas både till den fysiska och psykiska aspekten av elevvården, vilka involverar både skolhälsovårdare, skolpsykolog och skolkurator.

Enligt Cernerud (2014) ser många elever på skolhälsovårdaren som en person som finns till för att ta hand om elever som gjort sig illa eller som utför årliga fysiska undersökningar. Men för många elever kan skolhälsovårdaren också fungera som en person som lyssnar, och som man kan dela med sig till om sina problem. Skolhälsovårdaren träffar eleverna mer sällan än lärarna och har kanske en annan syn på dem än lärarna. Detta sätter skolhälsovårdaren i en unik position. Han eller hon har en annan typ av relation till dem, vilket kan göra att en elev hellre skulle vilja anförtro sig åt hälsovårdaren än åt läraren. Därför är skolhälsovårdaren en viktig tillgång för elevvården och elevvårdsgruppens verksamhet.

Enligt Gustafsson (2011) är det främst kurator och skolpsykolog som står i centrum när det kommer till den psykiska delen av elevvården. Det är dock oftast via

elevvårdsgruppen som eleven blir tilldelad en tid hos kuratorn eller psykologen. Eftersom någon måste uttrycka sin oro över eleven åt elevvårdsgruppen innan eleven kan få vård är det alltså viktigt att alla i personalen är medvetna om sitt ansvar och ser till att kontakta elevvårdsgruppen om en elev verkar vara i behov av någon av elevvårdstjänsterna.

En studie av Ahtola (2012) visar att både lärare och elever har nytta av elevvårdsarbetet. Genom proaktivt och förebyggande elevvårdsarbete förbättras både elevernas akademiska framgångar samt lärarnas inställning till mobbningsförebyggande arbete. Lärarnas beredskap för att hantera mobbning visades också öka tack vare att mer tid och energi lades ner på att förebygga mobbning. Därför bör elevvårdsarbetet till stor del fungera som en problemförebyggande verksamhet.

Gustafsson (2011) understryker också vikten av föräldrakontakt gällande elevvårdsarbetet. Föräldrarna är en enorm tillgång för elevvården, eftersom de känner sina barn bäst. Man bör inte tveka att ta kontakt med vårdnadshavarna i ett tidigt skede av ett elevärende. Dessutom är det viktigt för lärarna att jobba på relationen till vårdnadshavarna för att minska den upplevda tröskeln till att ta kontakt med skolan om det är något de undrar över eller känner att lärarna behöver veta angående deras barn. Lärarna har ofta en annan bild av eleven än vårdnadshavarna har, vilket kan i värsta fall orsaka dispyter. Detta kan dock till fördel vändas på och ses som en tillgång, vilket istället berikar synen på eleven och bidrar till en större förståelse för elevens situation.

3 Mångprofessionellt samarbete

I detta kapitel beskrivs mångprofessionellt samarbete, både allmänt med fokus på skolsammanhang och med specifik inriktning på elevvården.

3.1 Mångprofessionellt samarbete i skolor

Isoherranen (2008) beskriver mångprofessionellt samarbete som ett samarbete som kräver flera människor som besitter expertkunskap inom varsitt område. Dessa människor arbetar tillsammans mot ett gemensamt mål genom att dela med sig av varandras kunskaper. Innan samarbetet mot det gemensamma målet påbörjas är det dock viktigt att identifiera vilka som deltar och vilka kunskaper var och en besitter.

Pärnä (2012) anser att mångprofessionellt samarbete antingen kan vara en del av ett utvecklingskedje, ett mål att uppnå, eller ett arbetssätt. Inom elevvården är det mångprofessionella samarbetet mestadels ett arbetssätt, men man kan också tänka sig att det är ett mål man bör uppnå för att kunna arbeta effektivt som en elevvårdsgrupp.

I Thornbergs (2008) definition av elevvårdsgrupper understryker han att gruppen är en sammansättning av personer som alla har olika utbildning och kunskap, samt unika perspektiv och talanger. I likhet med Pärnäs (2012) definition av mångprofessionellt samarbete beskriver han dem jobba mot ett gemensamt mål, vilket i detta fall är att förse elever i behov av stöd med lösningar som kan underlätta deras skolvardag och främja deras hälsa.

För att ett samarbete ska fungera bra behöver alla samarbetspartner enligt Lawson (2004) behandla varandra rättvist och med respekt. Det är viktigt att alla samarbetspartner är medvetna om hur viktigt samtligas deltagande är, för att undvika ojämn arbetsfördelning eller orättvis behandling. Ett samarbete mellan olika yrkesgrupper, skolor eller institutioner kräver därför öppenhet och tydlig fördelning av eventuella nya regler och roller.

I en norsk studie gjord av Hesjedal, Hetland och Iversen (2013) lyfts tre huvudsakliga faktorer fram som konstaterats främja ett framgångsrikt mångprofessionellt samarbete, med fokus på elevvårdsgrupper. De tre faktorerna är personligt engagemang, att skapa en god atmosfär för det mångprofessionella samarbetet, samt att jobba tillsammans

mot gemensamma framtida mål. Om alla personer i elevvårdsgruppen är engagerade och jobbar för att skapa en god gemenskap inom gruppen skapas förutsättningar för ett framgångsrikt samarbete.

Gable, Mostert och Tonelson (2004) poängterar att samarbete inom kollegiet också kan klassas som mångprofessionellt. Många lärare med olika bakgrund och utbildning väljer idag att samarbeta för att kunna ge eleverna det stöd de behöver, vilket också är en typ av mångprofessionellt samarbete. Klasslärare, ämneslärare och speciallärare tar gärna hjälp av varandra för att dela med sig av sin expertis och kunna förse sina elever med bästa möjliga undervisning.

Trots att vi har en gemensam läroplan i Finland (Glg 2014), får kommunerna runtom i landet själva göra upp en kommunal läroplan utgående från den. Antal elever i skolan samt huruvida skolan är belägen på landsbygden eller i centrum av en stad kan utgöra stora skillnader i hur pass tillgängliga skolpersonal, hälsovårdare och kuratorer är (Kumpulainen, 2014). Detta gör att samarbetet kan se mycket annorlunda ut i olika skolor beroende på var i landet vi befinner oss. Oavsett ovannämnda faktorer ska skolan enligt Glgu (2014) bedriva ett mångsidigt, fungerande samarbete för att garantera ett framgångsrikt lärande och trygghet i skolvardagen för eleven.

3.2 Samarbetet inom elevvården

Milerad och Lindgren (2014) understryker att det är mycket viktigt med ett välfungerande samarbete mellan de olika yrkesgrupperna på och utanför skolan för att elevvården ska fungera bra. Ett mångprofessionellt samarbete möjliggör en bred bild av behovet av elevvård i skolan och man kan bilda sig en tydlig uppfattning av situationen. Samarbetet ska vara en positiv tillgång, inte något som försämrar elevvården. Tillsammans kan de olika yrkesgrupperna motverka mobbning och kränkningar, främja elevernas hälsa och studieprestationer.

Det första man börjar med när man bygger upp ett mångprofessionellt samarbete inom elevvården är att utreda vilka tillgångar, styrkor och svagheter man har på skolan (Honkainen & Suomala, 2009). På så sätt får man en klar bild över vad man bör förbättra, och man kan skapa en plan för hur man ska förbättra det. Det är det även

viktigt med ett förebyggande arbete och att ingripa tidigt i situationer där en elevs välmående är i fara. Dock visar Vainikainen, Thuneberg, Greiff och Hautamäkis studie (2015) att det finns stora regionala skillnader angående hur väl elevvården fungerar. De skolor som arbetar mer systematiskt och tätt inom elevvården har även ett bättre samarbete, yrkesgrupperna emellan.

Det som är viktigt för dem som ingår i elevvårdsgruppen och ska samarbeta tillsammans, är att de kan arbeta på ett professionellt sätt och tillfälligt lägga sina egna tankar och åsikter åt sidan. Enligt Honkainen och Suomala (2009) är det viktigt att kunna känna empati för eleverna som behöver vård, men det är ännu viktigare att kunna se situationen på ett professionellt sätt. Om man har en professionell syn på arbetet är chansen större att handlingsprocessen för elevvården också blir smidigare. För att detta ska fungera förutsätts förstås att man har gjort upp en klar och tydlig elevvårdsplan, samt att alla inblandade är informerade och medvetna om den. Lindqvist (2017) poängterar att inte bara elevvårdsgruppen bör vara informerade om hur processen inom elevvården fungerar, det hör till hela skolpersonalens ansvar. Detta förutsätter att samarbetet flyter på smidigare, samt att ärenden tas upp i ett tidigt skede och att ingen i behov av vård blir utan.

Honkainen och Suomala (2009) understryker att alla lärare på skolan måste informeras om hur de kan bidra till elevernas välbefinnande och vad deras ansvar är. De måste vara medvetna om hur handlingsprocessen går till inom elevvården och vem de kan kontakta om en elev verkar vara i behov av någon av elevvårdstjänsterna. Många lärare kan undra om elevvården faktiskt hör till deras ansvar fastän de inte deltar i elevvårdsgruppen, men det gör det och det är viktigt att de är medvetna om det. Lärarna bör inte tveka att ta kontakt med någon av personerna i elevvårdsgruppen om det finns någon elev som kan tänkas behöva hjälp och stöd. Det ska vara en låg tröskel för lärarna att våga uttrycka sin oro (Milerad & Lindgren, 2014).

Det är givetvis viktigt med tystnadsplikt inom elevvården, och Honkainen och Suomala (2009) påpekar att det just därför är viktigt att all personal på skolan vet om vad tystnadsplikten innebär. Alla inblandade bör veta vad man kan prata om, med vem, och i hurdana situationer det är tillåtet att berätta vidare åt någon annan.

I en studie gjord av Artursson och Åsberg (2017) framkom resultat som visade att tilliten till varandra och ett öppet samtalsklimat inom elevvårdsgruppen förutsätter effektivare problemlösning. En gemensam syn på hurdana åtgärder som passar för specifika elevärenden gör att elevvårdsgruppen kunde komma fram till lösningar snabbare. Dock varnar Artursson och Åsberg för en för stor samsyn, vilket kan göra att problemen inte ses på ur olika synvinklar. Det är därför mycket viktigt att elevvårdsgruppen består av personer med olika bakgrund gällande utbildning och kunskap. De olika yrkesrollerna bidrar till en djupare syn på elevvården och kan ge eleverna mer passande lösningar på problem.

Ett flertal källor (Glgu 2014; Undervisnings- och kulturministeriet 1287/2013; Thornberg 2008) konstaterar att elevvårdsgrupperna består av flera yrkespersoner med olika bakgrund och kunskap. I en sådan grupp sammansättning är det därför naturligt att personerna delar upp ansvar och tar sig an roller enligt yrke eller utbildning. Enligt Reuterswärd och Hylander (2017) upplever dock svenska skolhälsovårdare att det råder en viss oklarhet om vad deras roll i elevvårdsgruppen egentligen är. Därför understryker de vikten av att diskutera samarbetet och klargöra rollerna inom elevvårdsarbetet.

Enligt Honkainen och Suomala (2009) fungerar det mångprofessionella samarbetet bättre eller sämre beroende på om elevvården har en bra eller dålig grund att växa på. Att utreda och jobba på sina svagheter, göra upp en mycket tydligt elevvårdsplan och informera all personal om planen, deras ansvar och skyldigheter förutsätter att arbetet fungerar smidigt. Det är inte endast elevvårdsgruppen som jobbar för elevernas välbefinnande, utan det hör till hela skolans ansvar. I första hand sker samarbetet inom skolan och mellan de personer som jobbar där, men i vissa situationer kan personer utifrån behöva tas in. Det kan röra sig om yrkesmän såsom läkare, socialarbetare eller andra experter. Det är också viktigt att alltid minnas att vårdnadshavarna är stora tillgångar för elevvården, det är trots allt de som känner sina barn bäst.

4 Metod och genomförande

I detta kapitel beskrivs metod och genomförande av studien. Syfte och forskningsfrågor presenteras först, följt av val av forskningsmetod, datainsamlingsmetod, urval av informanter, genomförandet och analys av data. Studiens etiska aspekter och trovärdighet redogörs för i slutet av kapitlet.

4.1 Syfte och forskningsfrågor

Syftet med den här avhandlingen är att utreda hur elevvårdsgrupper i skolor för grundläggande utbildning arbetar samt hur de upplever det mångprofessionella samarbetet inom elevvården.

Forskningsfrågor:

1. Hur organiserar elevvårdsgrupperna sitt arbete?
2. Hur upplever de olika yrkesgrupperna i elevvårdsgruppen samarbetet med avseende på roll- och ansvarsfördelning?

Den första forskningsfrågan är utformad för att ta reda på hur elevvårdsgruppens arbetsprocess och ärendehantering ser ut. Det jag vill veta är hur deras rutiner i elevvårdsarbetet ser ut, hur de jobbar både förebyggande och med avseende på enskilda elevärenden, samt fördelningen av uppgifter inom gruppen.

Den andra forskningsfrågan är utformad för att utreda hur elevvårdsgruppen ser på samarbetet inom just deras elevvårdsgrupp och om det fungerar på ett smidigt sätt. Jag vill utreda hur samarbetet går till, vad samarbetspartnernas ansvarsuppgifter är, samt huruvida deras samarbete fungerar som det ska eller om någondera samarbetspartnern upplever att arbetet kunde förbättras.

4.2 Fallstudie

Forskning kategoriseras oftast som antingen kvalitativ eller kvantitativ. Denna studie är kvalitativ, vilket innebär att jag som forskare vill beskriva en verklighet. Det görs

genom ”orddata”, vilket samlas in genom till exempel intervjuer, observationer eller anteckningar. Fejes och Thornberg (2009) beskriver det som att forskaren försöker förstå data, snarare än att förklara det, vilket kvantitativ forskning strävar efter. I enlighet med syftet och forskningsfrågorna för denna studie (se avsnitt 4.1) passar därför en kvalitativ metod bäst för utförandet.

Som forskningsmetod för studien valdes fallstudie. En fallstudie kännetecknas enligt Yin (2009) av att forskaren endast använt sig av en eller väldigt få informanter och undersöker ett fenomen på djupet. Även Denscombe (2012) lägger tyngdpunkten i definitionen av en fallstudie på det låga antalet informanter, samt att studien faktiskt utförs grundligt och i ett verkligt sammanhang. Han påpekar även att fallstudier lämpar sig särskilt väl för studier som fokuserar på relationer och processer, vilket min studie gör.

Eftersom Denscombe (2012) påpekar att fallstudier lämpar sig för studier där forskaren försöker förstå relationer inom vissa bestämda ramar, passar användningen av fallstudie som metod för min studie. Enligt Yin (2003) är fallstudien lämplig även när forskaren vill undersöka kontextuella eller komplexa förhållanden. Fallstudien tillåter forskaren också att använda sig av fler olika källor och metoder i undersökningen. För min studie användes fokusgruppintervjuer och faktaintervjuer som datainsamlingsmetoder.

Merriam (1988) anser att det viktigaste inom fallstudier är att avgränsa det undersökta till ett fenomen, en situation, eller en social grupp. Även Yin (2003) menar att fallstudien kan användas när forskaren vill undersöka personer eller en grupp i en viss kontext och förstå sociala fenomen, vilket är exakt vad jag vill göra med min studie. Jag använder mig av två fall som ska undersökas, en elevvårdsgrupp i en skola för åk 1–6 och en elevvårdsgrupp i en skola för åk 7–9. Organiseringen av elevvårdsgruppernas arbete samt deras samarbete inom gruppen är det jag vill förstå. Detta undersöks i en för dem naturlig miljö, det vill säga deras arbetsplats.

4.3 Datainsamlingsmetod

Data till denna studie har huvudsakligen samlats in genom intervjuer. Skolornas elevvårdsplaner utgör också en del av data. Den ursprungliga tanken för alla intervjuer var att hela elevvårdsgruppen skulle delta i hela intervjun, men på grund av tidsbrist från informanternas sida blev jag tvungen att dela upp intervjun med elevvårdsgruppen i åk 1–6 enligt forskningsfrågorna. Först intervjuades hela elevvårdsgruppen för att få svar på frågorna till forskningsfråga 2: ”Hur upplever de olika yrkesgrupperna i elevvårdsgruppen samarbetet med avseende på roll- och ansvarsfördelning?”. Sedan fortsatte intervjun tillsammans med enbart rektorn för att besvara frågorna till forskningsfråga 1: ”Hur organiserar elevvårdsgrupperna sitt arbete?”. I intervjun med elevvårdsgruppen i åk 7–9 deltog hela gruppen i alla frågor.

Intervjuerna där hela elevvårdsgruppen deltog följde strukturen av fokusgruppintervjuer. Enligt Kvale och Brinkmann (2009) ska forskaren i fokusgruppintervjuer fungera som en moderator som ställer öppna frågor, snarare än att ställa ledande eller ja- och nej-frågor. Min uppgift som moderator är enligt denna modell att förse intervjudeltagarna med diskussionsämnet och att se till att det blir ett meningsutbyte. I intervjun med elevvårdsgruppen i åk 1–6 deltog hela gruppen i besvarandet av frågorna till forskningsfråga 2, och rektorn deltog sedan ensam i besvarandet av frågorna till forskningsfråga 1. I intervjun med elevvårdsgruppen i åk 7–9 deltog hela gruppen i besvarandet av frågorna till båda forskningsfrågorna (se bilaga 1).

Intervjun som utfördes endast med rektorn kan klassificeras som faktaintervju. Enligt Kvale och Brinkmann (2009) är syftet med faktaintervjuer att få fram faktisk och sann information. Jag ville ta reda på hur elevvårdsarbetet är organiserat, och jag litade på att rektorn i fråga svarade sanningsenligt på frågorna. Rektorns åsikter eller erfarenheter var inte av största betydelse, fakta om elevvårdsgruppens arbete var i fokus. Det finns alltid en risk gällande faktaintervjuer att svaren på frågorna inte är helt sanningsenliga, men för att få så sanna svar som möjligt är det viktigt att tänka på formuleringen av frågorna. Dessa aspekter togs i beaktande i förberedandet av intervjuerna. I intervjun med elevvårdsgruppen i åk 7–9 besvarades frågorna om organiseringen av arbetet i grupp. Strukturen av intervjun följde fortfarande en faktaintervju, men fler informanter fick chans att svara. Detta kan ses som mer givande

och pålitligt eftersom informanterna kunde rätta varandra och bidra med sin individuella expertkunskap beroende på frågornas innehåll.

4.4 Urval av informanter

Innan utförandet av en fallstudie påpekar Yin (2009) att det är viktigt att noggrant välja ut fallet eller fallen man tänker undersöka. Det kan finnas en mängd olika kvalificerade fall att välja för studien i fråga, men i slutändan väljs ett eller några enstaka fall ut. För min studie valdes två fall ut.

I urvalet av informanter kontaktades skolor runt om i Österbotten. Jag valde att endast kontakta skolor inom Österbotten på grund av avståndet till skolorna. Eftersom jag ville kunna besöka skolorna och intervjua elevvårdsgrupperna på plats var det en nödvändighet att endast kontakta skolor inom rimligt avstånd. Enligt Descombe (2009) bör forskare inte ta med praktiska skäl i urvalsprocessen, men han nämner också att det trots allt förekommer. Huvudsaken är att fallet som undersöks är av relevans för studien. Om det finns fler relevanta alternativ till informanter, kan praktiska faktorer få avgöra vilket fall som väljs. Trots att avståndet till skolorna har påverkat urvalet av informanter är informanterna relevanta för studien eftersom de uppfyller kravet att delta i en skolas elevvårdsgrupp.

Sammanlagt nio rektorer kontaktades för att utreda intresse till deltagande i intervju. Sex av de nio rektorer som kontaktades jobbar i åk 7–9. Min ursprungliga tanke var att alla informanter skulle jobba inom åk 7–9, men efter att alla tackat nej till en intervju eller inte svarat på min förfrågan bestämde jag mig för att byta mitt val av informanter. Därmed började jag kontakta rektorer som jobbar i åk 1–6. Två av de tre första rektorerna som kontaktades tackade ja till en intervju, och eftersom inga fler informanter behövdes kontaktades inga fler skolor efter det. I efterhand kontaktades jag av en skolkurator i en skola för åk 7–9 som senare fått informationen om intervjun från rektorn och bestämt sig för att delta med sin elevvårdsgrupp. En av de två skolorna i åk 1–6 drog sig senare ur intervjun på grund av tidsbrist. Därför deltog slutligen en elevvårdsgrupp i åk 1–6 och en elevvårdsgrupp i åk 7–9 i studien.

Elevvårdsgruppen i åk 1–6 består av rektor, skolkurator, skolhälsovårdare, speciallärare och skolpsykolog. Skolpsykologen jobbar för tillfället deltid och deltar

därför inte i elevvårdsgruppens möten. Därför kunde hen inte heller delta i intervjun. Elevvårdsgruppen i åk 7–9 består av skolkurator, skolhälsovårdare, speciallärare, specialklasslärare, biträdande rektor, studiehandledare och en person som jobbar som resursperson inom elevvården. Resurspersonen inom elevvården har kuratorliknande uppgifter. Biträdande rektor fungerar som ordförande för deras elevvårdsgrupp, men hen och studiehandledaren kunde oväntat nog inte delta i intervjun. Skolpsykolog finns tillgänglig för dem vid behov men deltar inte i elevvårdsgruppens möten på grund av deltidsanställning och deltog därför inte heller i intervjun.

4.5 Genomförande

Arbetet med intervjuerna började med uppgörandet av intervjufrågor. Som Kvale och Brinkmann (2009) påpekar bör intervjufrågor vara enkelt och kort formulerade. Detta togs i beaktande i uppgörandet av frågorna (se bilaga 1). Frågorna grupperades enligt forskningsfrågorna för att ge bättre struktur till intervjun.

Informanterna kontaktades per telefon. De som inte svarade kontaktades sedan per e-post med en förfrågan om deltagande i intervju. Med de som tackade ja till intervjun bestämdes datum och tidpunkt för träff. Jag tog mig till deras skola på den bestämda dagen och intervjun utfördes där. Som Denscombe (2012) påpekar, ska fallstudiens miljö vara så naturlig som möjligt. Därför utfördes studien på skolan informanterna jobbar på i det mötesrum de vanligtvis har elevvårdsmöten.

Intervjuerna inleddes med den del av intervjun som klassas som fokusgruppintervju. En fokusgruppintervju sätts igång av ett ”fokus”, vilket är något alla deltagarna i gruppen har gemensamt (Denscombe, 2012). I detta fall är den gemensamma faktorn att de alla är medlemmar i elevvårdsgruppen på skolan. Enligt Kvale och Brinkmann (2009) är det inledande skedet av intervjun avgörande, eftersom det är viktigt för intervjuaren att ge ett bra intryck av sig själv åt informanterna. Därför inleddes intervjun med att jag kort presenterade både mig själv och min studie.

Ett moment av fokusgruppintervjun var det fiktiva case om en elev jag bad dem lösa (se bilaga 1). Syftet med caset var att få insyn i arbetssätten på deras skola. Intervjun avslutades sedan med att intervjudeltagarna fick chansen att lägga till övriga kommentarer eller frågor. En intervju ska inte avslutas bara för att intervjuaren inte

har några frågor kvar, intervjuaren ska ge chansen åt deltagarna att lägga till eventuella kommentarer som de anser att ännu bör tas upp (Denscombe, 2012).

Den andra intervjun, vilken utfördes med gruppen som jobbar i åk 7–9, var helt och hållet en fokusgruppintervju. Intervjun med gruppen som jobbar i åk 1–6 började som en fokusgruppintervju, men fortsatte sedan som en faktaintervju med enbart rektorn som informant. Den följde samma struktur som fokusgruppintervjun, men handlade om organiseringen av elevvårdsarbetet. Innan intervjun ägde rum hade rektorerna på skolorna fått information om studien som vidarebefordrades till de övriga medlemmarna i elevvårdsgruppen.

Intervjuerna spelades in som ljudfil för att sedan kunna transkriberas och analyseras. Som Kvale och Brinkmann (2009) påpekar görs analysen av data mer hanterbart genom transkribering. Trots att transkriberingen gör det muntliga samtalet till text har innebörden av utsagorna försökts behållas så sanningsenliga och äkta som möjligt genom noggrann utskrift. Informanternas anonymitet stärktes under transkriberingsskedet genom fiktiva namn. Efter att avhandlingen var klar raderades ljudinspelningarna.

De elevvårdsgrupper som intervjuades är de skolvisa elevvårdsgrupperna vars huvudsakliga ansvar är att förse skolans elever med lösningar till pedagogiska problem. De tar mest hand om ärenden som handlar om elevernas skolgång. När en elev är i behov av andra tjänster, till exempel lösningar på problem gällande elevens fysiska eller psykiska hälsa, tar en expertgrupp över det ärendet. Därför kommer resultaten av studien antagligen vara mest fokuserade på elevvårdsarbete gällande pedagogik och skolgång.

4.6 Kvalitativ innehållsanalys

Som metod för analys av data valdes kvalitativ innehållsanalys. Newby (2010) beskriver kvalitativ innehållsanalys som en procedur som kan anpassas till text, tal eller videoinspelningar med syftet att identifiera innehållet av det som kommuniceras. Han påpekar också att huvudsaken med innehållsanalysen är att identifiera det viktiga och meningsfulla i kommunikationen, samt de idéer och koncept som kommer fram.

Enligt Nyberg och Tidström (2012) vill forskaren alltså reducera materialet från hela utsagor till större, mer övergripande kategorier med eventuella underkategorier.

Enligt Nyberg och Tidström (2012) är det bra att kategorisera på ett relativt abstrakt plan gällande kvalitativt data. Den abstrakta kategorin kan sedan vid behov delas in i mer beskrivande underkategorier. Innehållsanalys är en mycket vanlig metod för kvalitativa analyser. Det beskrivs som en process där man grupperar utsagor i kategorier som har likheter. Detta kan göras antingen på basis av teori eller fritt och induktivt utgående från utsagorna i intervjuerna. Utsagorna som kategoriseras bör sedan styrkas i resultatredovisningen med noggrant utvalda citat från materialet. För min studie kategoriserades utsagorna induktivt. En induktiv innehållsanalys innebär enligt Flick, Metzler och Scott (2014) att kategorierna är generaliserade endast utgående från det data man har tillgängligt, forskaren undviker att använda förbestämda kategorier.

Flick, Metzler och Scott (2014) beskriver kvalitativ innehållsanalys som en mycket systematisk process, där tydliga steg följs och ofta även upprepas. Innehållsanalysen kräver att forskaren går igenom data noggrant och analyserar det utgående från forskningsfrågan. Det transkriberade materialet läses igenom noggrant, sedan plockas relevanta idéer och tankar ut ur texten för att bilda kategorier som svarar på forskningsfrågan. Allt som inte är relevant för forskningsfrågan sällas bort. Genom att repetera analyseringen underlättas skapandet av hållbara kategorier.

Enligt Newby (2010) har kvalitativ innehållsanalys flera syften, bland annat att upptäcka trender, mönster eller olikheter i fenomen. Det kan också användas för att identifiera kännetecken, utvärdera tal, skrift, eller video, eller för att komma till slutsatser. Det är upp till forskaren själv att identifiera eller upptäcka relevanta faktorer, baserat på vad det är forskaren vill ta reda på. Vanligtvis kräver innehållsanalys en noggrann bearbetning av data för att forskaren ska kunna identifiera relevanta kategorier och underkategorier.

För denna studie har data analyserats i samband med hur litteraturen beskrivit processen för induktiv innehållsanalys. Vartefter att jag samlade in material genom intervjuer, transkriberades dem och skrevs ut. Detta gjorde kategoriseringen av

materialet enklare. Efter att den transkriberade texten lästs igenom noga markerades citat från utsagorna med färgad penna beroende på vilken forskningsfråga de svarade på. Efter att jag markerat citat till forskningsfråga 1 med ljusröd penna och citat till forskningsfråga 2 med gul penna, påbörjas grupperingen av utsagorna.

För att underlätta grupperingen klipptes citat ut från den transkriberade texten, vilket gjorde att jag konkret kunde flytta på dem och testa olika kombinationer och grupperingar. Först kategoriserades citat enligt vilken forskningsfråga de svarar på. Därefter formulerades en huvudrubrik till de olika kategorierna.

4.7 Etiska aspekter

Det är viktigt för forskaren att genom hela forskningsprocessen arbeta etiskt. Detta inkluderar bland annat att respektera deltagarnas rättigheter och integritet, undvika att någon lider av att delta i forskningen, samt att arbeta på ett ärligt sätt (Denscombe, 2012). Viktigt är även att forskaren bedömer eventuella följder av den kvalitativa studien och ser till att den inte för med sig negativa konsekvenser. Negativa konsekvenser kan uppstå till följd av den öppna och näst intill terapeutiska roll forskaren kan ha när det gäller personliga eller känsliga intervjuämnena (Kvale & Brinkmann, 2009). Alla dessa aspekter har tagits i beaktande genom hela forskningsprocessen och följts enligt bästa förmåga.

Enligt Kvale och Brinkmann (2009) ska forskaren ha informerat intervjudeltagarna om syftet med studien och proceduren av arbetet innan utförandet av intervjun. Intervjudeltagarna ska också ha gett sitt samtycke till att delta. Detta gjordes i ett tidigt skede av datainsamlingen, nämligen under första kontakten med intervjudeltagarna. Redan under det inledande telefonsamtalet informerades rektorn om vad syftet med studien är och hur intervjun kommer att gå till. Att delta i intervjun var frivilligt. De informerades också om att allt som sägs under intervjun kommer spelas in, men att allt är konfidentiellt och både personerna och skolan de jobbar på kommer hållas anonyma. Därför har informanternas namn i resultatdelen bytts ut.

Enligt Forskningsetiska delegationen (2012) bör forskaren följa god vetenskaplig praxis genom hela utförandet av studien och undvika att avvika från sådan. Med avvikande från god vetenskaplig praxis menas oetisk verksamhet som skadar

forskningen och som möjligtvis kan riskera resultatens trovärdighet och användbarhet. Sådan verksamhet kan antingen vara avsiktlig eller en följd av forskarens slarv. Jag har tagit detta i beaktande och följt god vetenskaplig praxis i arbetet med avhandlingen så bra som möjligt.

4.8 Reliabilitet och validitet

Ett annat ord för reliabilitet är tillförlitlighet. Enligt Denscombe (2012) handlar reliabiliteten i kvalitativa studier om att ifrågasätta huruvida studiens resultat skulle vara samma om en annan forskare utförde studien. Det är nästintill omöjligt att veta det, men reliabiliteten kan förstärkas med några metoder. Bland annat kan forskaren vara extra noggrann med att beskriva metoderna och analysen av resultaten, så att läsaren kan förstå hur forskaren tänkt och gått tillväga.

Kvale och Brinkmann (2009) anser att reliabiliteten i en studie är mycket viktig, men att en för stark betoning på reliabilitet kan också hämma forskarens kreativitet. Det är trots allt önskvärt att forskaren under intervjutillfället är kreativ och tar tillfället i akt att ställa eventuella följdfrågor till vad informanten berättar. Detta kan snarare berika resultatet än att försämra det.

Validitet kallas även för trovärdighet och strävar efter att styrka studiens data. Det går enligt Denscombe (2012) inte att garantera att data är exakta, men det finns sätt att öka studiens validitet. Detta kan göras bland annat genom att kontrollera data med andra informationskällor som berör ämnet, kontrollera datas rimlighet, samt att kontrollera utskriften med informanten. I denna studie stärks validiteten genom att personerna som intervjuats valdes ut utgående från deras expertis. Till exempel intervjuades rektorn i lågstadieskolan om organiseringen av elevvårdsarbetet eftersom hen vanligtvis är personen som ansvarar för organiseringen av elevvårdsarbetet på skolan. Alla medlemmar i elevvårdsgruppen är trots allt experter på varsitt område av elevvårdsverksamheten, vilket är varför de alla stärker validiteten av studien.

Enligt Hamilton, Corbett-Whittier, Lagrange, Birch och Scott (2013) kan validiteten i fallstudier stärkas under flera tillfällen under arbetets process. Bland annat kan forskaren vara uppmärksam under intervjutillfället och försöka bekräfta eller förtydliga informanternas utsagor. Detta kan till exempel göras genom att fråga

”Menar du att ...?”. Under intervjuerna togs detta i beaktande och jag frågade frågor för att förtydliga innebörden i informanternas svar.

När det kommer till fallstudier är jag som forskare det huvudsakliga forskningsinstrumentet, anser Simons (2009). Därför är det viktigt att jag är medveten om mina egna förutfattade meningar och attityder gentemot fenomenet som undersöks. Jag har genom forskningsprocessen försökt vara öppen för oväntade resultat och lägga mina egna värderingar och fördomar åt sidan för att stärka validiteten.

Även Kvale och Brinkmann (2009) påpekar att det genom hela arbetet med avhandlingen är viktigt att ta validiteten i beaktande. Den hör inte till ett separat stadium av forskningsprocessen, det börjar redan i den teoretiska processen och fortsätter till rapportering av resultat. Det är därför viktigt för forskaren att ständigt kontrollera, ifrågasätta och kritiskt tolka både sitt arbete och sina resultat.

5 Resultat

I följande kapitel presenteras studiens resultat. Först presenteras resultaten för forskningsfråga 1, därefter presenteras resultaten för forskningsfråga 2. Resultaten redovisas med hjälp av kategorier som utformats enligt informanternas utsagor. Resultaten stärks med citat från informanterna.

5.1 Organiseringen av elevvårdsgruppernas arbete

Under följande fem rubriker presenteras resultat i form av kategorier till frågan om hur elevvårdsarbetet är organiserat. De benämns som *Elevvårdsgruppens medlemmar följer rutiner*, *Elevvårdsgruppens medlemmar arbetar förebyggande*, *Elevvårdsgruppens medlemmar håller tät kontakt till vårdnadshavare*, *Elevvårdsgruppens medlemmar följer med elevärenden*, samt *Elevvårdsgruppens medlemmar dokumenterar ärenden noggrant*. Därefter sammanfattas resultaten.

5.1.1 Elevvårdsgruppens medlemmar följer rutiner

Det första som framkom tydligt under intervjuerna med elevvårdsgrupperna är att de har fasta rutiner och regelbundna möten. Gruppen som jobbar i åk 1–6 har möten 1 gång i månaden, medan gruppen som jobbar i åk 7–9 har möten 3 gånger i månaden. Även mötena följer en viss rutin.

Vi brukar först liksom kolla föregående mötesprotokoll och se om någonting har hänt sedan senast och uppdatera oss om vad vi diskuterade. Kolla läget. Och sedan tar vi de nya ärenden som har kommit då under månaden, så det är fyra, ungefär. Sådär i medeltal. (Rektor, åk 1–6)

Elevvårdsgruppen i åk 7–9 har tre möten i månaden. Ursprungligen hade de två möten i månaden, men ett extra lades till på grund av att endast två inte räckte till för att behandla alla ärenden. Elevvårdsgruppen försöker även dela in ärenden enligt mötet i fråga.

På det här extra mötet så är väl lite tanken att vi tar upp lite mer sådär allmänna ärenden. Att på dom här ordinarie möten så har vi ofta upp elever som vi behöver diskutera kring, men så

får vi ju också en del såna där allmänna ärenden som det skulle vara bra att den här gruppen funderar på, så då tar vi upp det på det extra mötet. (Resurspersonen inom elevvården, åk 7–9)

Elevvårdsgruppen i åk 7–9 beskriver också en indelning av arbete enligt höst- och vårtermin. Mycket av vårterminen ägnas till att utvärdera eleverna i åk 7. Det är i huvudsak klassföreståndarens uppgift att utvärdera elevernas lärande, men om en elev är i behov av en högre stödnivå hjälper elevvårdsgruppen till med de pedagogiska bedömningarna eller utredningarna. Särskilt dokumentationen av dem är i fokus när ärendet kommer till elevvårdsgruppen.

Dom kommer ju med en plan för lärande en del elever redan från tidigare och sen är det ju ibland att vi konstaterar att nån under högstadietiden behöver ha en plan för lärande. Eller behöver ha en individuell plan för undervisning om det är på stödnivå tre. Men dom kommer ju så att vi får dem protokollförda. Ganska många sådana ärenden har vi ju nog, tar vi ju nog upp i gruppen. (Specialklasslärare, 7–9)

Höstterminen ägnas åt planering av förebyggande elevvårdsarbete för båda elevvårdsgrupperna. Det förebyggande arbetet sker dock även kontinuerligt under hela läsåret, vilket presenteras och redovisas mer ingående under följande rubrik. Elevvårdsgruppen i åk 1–6 ägnar ett möte per termin åt planering av förebyggande elevvårdsarbete.

5.1.2 Elevvårdsgruppens medlemmar arbetar förebyggande

Båda elevvårdsgrupperna beskrev att de deltar i det förebyggande elevvårdsarbetet, men på olika sätt. Elevvårdsgruppen i åk 1–6 är också samma grupp som planerar det förebyggande arbetet och elevvårdsverksamheten för skolan, medan elevvårdsgruppen i åk 7–9 inte jobbar lika intensivt med planeringen av de förebyggande åtgärderna eftersom de har en skild verksamhetsgrupp på skolan som ansvarar för det förebyggande arbetet.

Elevvårdsgruppen i åk 1–6 arbetar med den förebyggande elevvården genom att strukturera verksamheten i skolan med målet att göra den så främjande för elevernas välbefinnande som möjligt. De lägger också vikt vid att eleverna ska ha en chans att påverka skolmiljön och -verksamheten, vilket är varför elevrådet också ses av dem som en del av den förebyggande elevvården. Mycket av tiden för planeringsmötena

om förebyggande vård ägnas åt att reflektera över vad de på skolan kan göra för elevernas trivsel.

Ja, då försöker vi fundera kring hur vi strukturerar verksamheten i skolan så att den ska vara så elevvårdande som möjligt. Att barnen ska ha möjlighet att vara delaktiga och påverka, så elevrådet är ju en sådan instans som jag ser lite som förebyggande elevvård också, att de får vara med och bestämma hur de vill ha det och vad vi ska ordna för olika evenemang. (Rektor, 1–6)

Något som båda elevvårdsgrupperna ser som en stor del av det förebyggande elevvårdsarbetet är samtal med eleverna. Dessa samtal går ut på att antingen en klasslärare, kurator eller resurspersonen inom elevvården pratar enskilt med eleverna i hopp om att skapa en närmare kontakt till dem. Eleven får på så sätt en chans att prata med en vuxen om sitt mående. Under samtalen kan eleven berätta om eventuella problem och den som för samtalet med eleven kan vid behov ta upp ärendet under elevvårdsmöte eller försöka hjälpa eleven på annat sätt.

Alltså jag har via de här skolutvecklingspengarna styrt det till tre lärare som har en timme extra schemalagd varje vecka som avlönas med skolutvecklingspeng. Och då får varje elev i skolan varje år prata om sitt mående och om sin trivsel och vad de önskar, med en annan än sin klasslärare. Så jag tror att det här att prata med barnen är jätteviktigt. (Rektor, 1–6)

Utöver elevernas samtal med en klasslärare får alla elever i åk 6 prata med kurator inför övergången till högstadiet. Kuratorn pratar även med alla elever i åk 2 i förebyggande syfte. I åk 7–9 får alla elever i åk 7 träffa kurator, och alla elever i åk 8 träffar resurspersonen inom elevvården för ett samtal. Även hälsovårdaren träffar eleverna i åk 5, 7 och 8, vilket ger dem ytterligare en chans att prata med en vuxen.

Ja, man får sänkt den här tröskeln, inbillar jag mig. För eleverna att ta kontakt. Och det tycker vi ju nog både kuratorn och jag, att även om det tar otroligt mycket tid det här att ha ett enskilt samtal med alla elever, men det gör ju faktiskt att man får en relation med dom allihopa och dom vet vem man är i korridoren och dom har lätt att ta kontakt. Så dom tar ju nog faktiskt aktivt kontakt här i skolan, så det är jättebra. (Resurspersonen inom elevvården, 7–9)

5.1.3 Elevvårdsgruppens medlemmar håller tät kontakt till vårdnadshavare och kollegor

Under intervjuerna bad jag elevvårdsgrupperna att lösa ett fiktivt case om en elev (se bilaga 1). Caset var i stort sett likadant för båda grupperna, enda som ändrades var den

fiktiva elevens ålder för att eleven skulle passa in på deras skola. Caset handlade om en elev som tidigare varit glad och utåtriktad och haft många vänner, men som nu har hög skolfrånvaro och är mest ensam när hen väl kommer till skolan. Den fiktiva elevens lärare har försökt prata med eleven, men får bara till svar att allt var okej. Utgående från hur de valde att lösa caset har jag kunnat bilda denna kategori och konstatera att de värderar en öppen föräldrakontakt.

Elevvårdsgrupperna beskriver kontakten till hemmet som ett första steg i arbetet med den fiktiva eleven, där man kan beskriva vad man har märkt i skolan och möjligtvis få reda på om något hänt där hemma eller i kamratkretsen som man från skolans sida inte vetat om.

Spontant säger jag nog att det här, kontakta hemmet i ett tidigt skede och beskriv konkret vad man är orolig för. Och se om det är något extra som har hänt i hemsituationen eller kamratkretsen eller skolan. (Skolkurator, 1–6)

Jag tänker att det där, det kanske som skulle vara det första så är att försöka få någon slags bild av vad det är som har orsakat den här frånvaron och det här, ja. För att därifrån få se att vad är det, vad är det som inte funkar nu för Sebastian, hur får vi han – hur får vi det att kännas mindre jobbigt att ta sig till skolan. Och är det något i skolan vi behöver göra annorlunda eller kan göra annorlunda eller är det något annat som han skulle behöva hjälp med. (Resurspersonen inom elevvården, 7–9)

Den oroliga läraren kunde också prata med elevvårdsgruppen för att beskriva sin oro. Informanterna understryker dock att de först måste kontakta hemmet för att få samtycke till att de tar upp fallet som ett elevvårdsärende. De beskriver även flera små åtgärder som de tror kan bidra till att hjälpa eleven. Till exempel beskrivs andra lärare som en stor tillgång. De skulle kunna prata med andra lärare för att fråga om de märkt något, och de tror också att andra lärare skulle bidra till att försöka hjälpa eleven i fråga.

Och så tänker jag att om Sebastian sitter ensam i korridoren så nästan varje lärare som har rastkustodiering kommer att gå och sätta sig bredvid honom en stund och tala med honom och kolla läget sådär lite bara. Och antagligen så är det flera som kommer att, alltså inte bara klassföreståndaren, alltså flera som kommer att säga åt klassföreståndaren att den här eleven, nu kommer han till skolan, han sitter jätteensam, vad är det? (Specialklasslärare, 7–9)

Samtliga informanter är överens om att man också borde prata med eleven en gång till, och kanske ha någon annan än klassläraren eller -föreståndaren att göra det. Om eleven varit i behov av psykolog- eller kuratorstjänster tidigare skulle någon av dem diskutera

med eleven. En skolhälsovårdare påpekar att hon också skulle kunna ta in eleven på en undersökning för att utesluta att det inte är något fysiskt problem som ligger till grund för elevens höga frånvaro och nedstämda beteende. I sin tur kunde skolhälsovårdaren be kuratorn eller annan personal att prata med eleven om hon märker att det är något med den mentala hälsan som bör diskuteras.

Skolhälsovårdare, åk 1–6: Jag ser ju den här fysiska delen förstås. I samråd med föräldrar och den här elevvården så kan jag kalla in eleven då och göra en hälsoundersökning och ha kontakt till hemmet också, det kan ju vara någon fysisk orsak också, någonting man behöver titta till där också, så att man inte utesluter det.

Kurator, åk 1–6: Mm, och ibland slussar du elever vidare till mig också om du märker att det är någonting som de behöver.

Skolhälsovårdare, åk 1–6: Ja, eller till skolläkaren också.

5.1.4 Elevvårdsgruppens medlemmar följer med elevärenden

Samtliga elevvårdsgrupper anser att en viktig del av deras arbete är att följa med elevärenden som tagits upp i gruppen tills de märker att elevens situation förbättras. Att inte bara följa med elevens utveckling, men även att fråga vårdnadshavarna och andra lärare på skolan om de märker någon förbättring nämns som en viktig procedur i elevvårdsarbetet. Det försäkras att elevvårdsgruppen har gjort sitt bästa och verkligen kommit till lösningar på problem.

Rektor i åk 1–6: Att försöka följa upp det och inte liksom släppa det innan man ser att det är bra. Att hålla i det på nåt sätt tills man har löst problemet.

Kurator i åk 1–6: Ja, både vad gäller eleven men också med hemmet. Och kolla med det här, klassläraren, då. Hur det fungerar, tänker jag.

5.1.5 Elevvårdsgruppens medlemmar dokumenterar ärenden noggrant

Elevvårdsgrupperna beskriver dokumentering som en genomgående del av elevvårdsarbetet. Mötesprotokoll och elevjournaler är en stor del av arbetet som dokumenteras på olika håll beroende på vad ärendet gäller. Alla elevjournaler är elektroniska och tillgängliga endast för vissa personer. Pedagogiska elevärenden nås endast av personerna i elevvårdsgruppen som har behörighet till dem. I

elevvårdsgruppen i åk 1–6 innebär det att de är låsta för alla andra utom rektorn och specialläraren, för gruppen i åk 7–9 är de tillgängliga för alla i elevvårdsgruppen. Pedagogiska ärenden innebär sådant som tas upp i elevvårdsgruppen, planer för lärande, specialarrangemang för undervisningen eller andra pedagogiska elevärenden. Kuratorn och resurspersonen inom elevvården har sina egna journaler som endast de kommer åt, vilket skolhälsovårdaren också har. Oavsett vad mötena gäller ska allt dokumenteras på en intern server och uppdateras om något ändras.

Jag gör en ärendelista för mötet och ser till att det finns ett protokoll och specialläraren för elevjournal. Och den är elektronisk och låst för alla andra utom för mig och för specialläraren. Och kuratorn, hon har också tillgång till den. Men annars är den låst för övriga. (Rektor, 1–6)

Vi har på datorn, och så har vi ju, det blir som på skolans interna server så har vi det uppdelat i flera olika områden och var och en har tillgång till områden enligt behörighet. Så där har vi en del av servern som heter pedagogikteamet. Så där protokollför vi elevärenden, pedagogiska elevärenden [...] och så har vi ordförande för mötet, för pedagogikteamet, biträdande rektorn, hon gör mötesprotokoll där hon bara, hon listar bara upp vilka elever man har diskuterat men det står inte nåt desto mera där. Och där protokollför hon också dom här mera allmänna ärenden [...] och så har vi då ännu om det är riktigt, om vi tangerar riktigt något elevhälso-, elevvårdsärende så är det skolhälsovårdaren som har ju sin egen dokumentering och kuratorn och jag har också vår dokumentering via ett program som ingen annan kommer åt då. (Resurspersonen inom elevvården, 7–9)

5.1.6 Sammanfattning

Resultaten angående organiseringen av elevvårdsarbetet tyder på att alla informanter jobbar på ett liknande sätt. Regelbundenhet och att kontinuerligt följa upp elevärenden prioriteras och dokumentering sköts noggrant. Öppen kommunikation, en tät och tidig kontakt till hemmen samt samtycke präglar deras arbete när en elev misstänks behöva hjälp eller stöd. Det förebyggande elevvårdsarbetet är en viktig del av elevvården, men vem som bär ansvaret för det varierar.

5.2 Upplevelsen av samarbetet med avseende på roll- och ansvarsfördelning

Den andra forskningsfrågan formulerades för att ta reda på hur informanterna upplever samarbetet inom elevvårdsgruppen med avseende på roll- och ansvarsfördelning. Resultaten redovisas i tre kategorier som benämns *Elevvårdsgruppens medlemmar kompletterar varandra*, *Elevvårdsgruppens medlemmar fördelar ansvar enligt yrkesroll* och *Elevvårdsgruppens medlemmar fördelar uppgifter jämnt*, följt av en sammanfattning av resultaten.

5.2.1 Elevvårdsgruppens medlemmar kompletterar varandra

Det första som informanterna berättar om samarbetet är att de upplever att de kompletterar varandra. De påpekar att alla personer behövs och gör elevvårdsverksamheten bättre när de bidrar med sin expertkunskap. De upplever det som en rikedom att kunna bidra med varsin syn på eleverna, det ger dem en bredare bild av elevens situation.

Nå, jag tycker ju att vi kompletterar varann eftersom vi representerar olika yrkeskategorier, att det är ju en verklig styrka tänker jag. (Skolkurator, 7–9)

Vi ser ju som olika saker. Jag som speciallärare är ju väldigt ofta i kontakt med lärare och ofta berörda elever. [...] Sen ni som träffar dom professionellt, om man säger så, så har ju också en annan bild eller något sådant, så att det blir väldigt så att säga att man kompletterar varandra jättebra. (Speciallärare, 1–6)

Trots att medlemmarna i elevvårdsgruppen har olika kunskap, bakgrund och utbildning väljer de att se detta faktum som en tillgång snarare än som ett hinder för samarbetet. Medlemmarna kan bidra med både olika synvinklar på elever och kunskap om hur man kan stödja eleven i fråga. Detta är något de väljer att dra nytta av istället för att se som ett hinder.

Och sen tycker jag det är viktigt att man accepterar att vi har olika styrkor och att vi faktiskt är olika yrkesgrupper och vi har olika syn, och vi ska ha olika syn på saker och att det är ju så man får se eleven ur olika synvinklar. [...] det är ju viktigt att man går in med den inställningen också att man ska inte vinna ett case, utan att man som faktiskt drar nytta av varandra och det man ser. (Speciallärare, 1–6)

5.2.2 Elevvårdsgruppens medlemmar fördelar ansvar enligt yrkesroll

Eftersom elevvårdsgrupperna är en sammansättning av personer med olika yrkesbakgrund upplever informanterna att ansvarsfördelningen sker rätt naturligt enligt yrkesroll. Vissa bestämda roller finns även bland gruppmedlemmarna. Rektor eller biträdande rektor fungerar som ordförande för gruppen i båda elevvårdsgrupperna. Det faller också på ordförandes ansvar att föra mötesprotokoll. Ärenden indelas också enligt vem som naturligt kan föra ärendet vidare tack vare sina kontakter, till exempel har kuratorn kontakten till det som hör till den psykiska hälsan, medan hälsovårdaren har kontakter till andra hälsovårds- och läkartjänster. Speciallärarens ansvar beskrivs vara att upprätthålla en tät kontakt till berörda elever och lärare.

Jag är ordförande för den här, och gör upp ärendelistan utgående från de behov vi har. Och Ellen är kurator, så när vi har något ärende och märker att nu behöver vi användning av kurators tjänster så då tar Ellen hand om det. Och Olivia har kontakten till hälsovården. (Rektor, 1–6)

Jag för dom här elevprotokollen. Så biträdande rektor, hon för just som sagt den här mötesöversikten och så protokollför jag dom här direkta elevärendena. (Resurspersonen inom elevvården, 7–9)

Jag som speciallärare är ju väldigt ofta i kontakt med lärare och ofta berörda elever. (Speciallärare, åk 1–6)

5.2.3 Elevvårdsgruppens medlemmar fördelar uppgifter jämnt

Informanterna beskriver indelningen av uppgifter och ansvar som jämn. De beskriver också en indelning av ansvar enligt vilken elev som står i fokus. Om en av medlemmarna känner eleven bra och har undervisar hen länge faller ansvaret oftast på den medlemmen.

Vi får ju olika uppgifter enligt vilka fall vi har och liksom så delar vi ju upp ansvaret då beroende på elev och uppgifter. [...] nog är det mer enligt yrkesgrupp sådär vem som tar kontakt vidare. (Specialklasslärare, 7–9)

Ansvars- och uppgiftsfördelningen kan också baseras på hur stor arbetsbörda elevvårdsgruppsmedlemmarna har. De pratar med varandra, ser om någon behöver

stöd och hjälper till och tar över om någon av medlemmarna upplever att de inte hinner med allt.

Att vi delar på uppgifterna, det tycker jag att vi gör jättebra. Vi ser att om någon håller på och krokmar så tar den andra över. (Specialklasslärare, 7–9)

Trots att elevvårdsgrupperna beskriver sin uppgiftsfördelning som jämn upplever de också att den stränga tystnadsplikten kan orsaka förvirring angående vad de får göra eller säga i elevvårdsarbetet, till exempel under ett visst möte med en viss grupp personer. De försöker sitt bästa för att följa reglerna men upplever att det kan vara svårt. De stränga reglerna gör att till exempel kuratorn inte kan dela med sig om vad hen gjort i sitt arbete med en elev, vilket gör att de andra ibland är osäkra på vad som gjorts och sagts. I och med att alla medlemmar i elevvårdsgruppen inte kommer åt elevjournaler och vissa protokoll kan det också bidra till att de upplever förvirring angående vad som hänt, sagts eller gjorts i ett elevärende. De försöker trots allt sitt bästa för att följa riktlinjer från styrdokument.

Det är ju ganska mycket sånt där, jag vet inte vad jag ska kalla det, ska jag kalla det byråkrati eller vad jag ska kalla det kring det där trestegsstödet. Och där tänker jag ibland att det känns som att nu är jag inte säker, har det här gjorts som skulle göras eller inte, att något sådant där rutinprotokoll eller nån förbjuden krysslista eller något sånt skulle vi behöva ha på nåt sätt lite, lite bättre koll på nåt sätt. Att där känns det ibland att vi är lite lösa. [...] Men vi försöker ju nog att vara icke-byråkratiska om det bara lyckas, men vi är ju nog fruktansvärt byråkratiska ändå, men. (Specialklasslärare, 7–9)

5.2.4 Sammanfattning

Eftersom elevvårdsgrupperna består av personer med varierande bakgrund faller indelningen av ansvar på den personen med rätt yrke för uppgiften. Andra faktorer som spelar in på ansvarsfördelningen är elev-lärrrelationen, arbetsmängd och typ av anställning på skolan. Samtliga informanter strävar ändå efter en så jämn fördelning som möjligt.

Roller tilldelas personerna enligt typ av anställning, till exempel är rektor eller biträdande rektor alltid ordförande och de andras roller beror också på deras yrke. Skolhälsovårdaren sköter kontakten till hälsovården och kuratorn sköter kontakten till den psykiska vården. Trots de olika yrkesrollerna och kunskaperna upplever

Lina Gäddnäs

elevvårdsgruppmedlemmarna detta som en styrka och ser det som en tillgång, vilket gör att de upplever sig komplettera varandra.

Riktlinjer från styrdokument såsom lagar och läroplanen gör att arbetsprocessen kring ett elevärende kan vara förvirrande för de som inte kommer åt all information om en elev. Det kan verka oklart angående vad som gjorts eller sagts eller vad man får göra eller säga. Trots denna utmaning gör elevvårdsgrupperna sitt bästa för att följa reglerna.

6 Diskussion

I detta kapitel diskuteras först studiens metod, följt av en diskussion kring resultatet. Dessa diskuteras utgående från relevant forskning, teori och mina egna tolkningar. Sist presenteras slutsatser dragna baserat på studiens resultat och förslag på fortsatt forskning.

6.1 Metoddiskussion

Som metod för studien valdes fallstudie. Enligt Atkins och Wallace (2012) lämpar sig en fallstudie för småskaliga forskningsprojekt inom pedagogik när man vill utforska en teori eller få svar på forskningsfrågor. De beskriver även fallstudien som en flexibel metod som kan vara användbar för mer komplexa frågor där man vill undersöka ett fenomen mer grundligt. Denna studie har följt strukturen av en fallstudie genom att involvera endast ett litet antal informanter och genom grundliga intervjuer. Yin (2003) påpekar att forskaren i en fallstudie kan använda sig av flera källor och datainsamlingsmetoder till sin studie, vilket jag också gjort genom att samla in data genom varierande intervjustilar. Utgående från det som kännetecknar en fallstudie och att jag velat undersöka fallen och temat grundligt anser jag att fallstudie lämpat sig bäst som metod för studien. Det som kunde förbättra studien är att till exempel göra den ännu djupare. Att observera elevvårdsmöten, intervjua elevvårdsgrupperna flera gånger eller gruppmedlemmarna enskilt kunde ge en mycket djupare insikt i elevvårdsarbetet, och därmed även en bättre fallstudie.

Fokusgruppintervju som datainsamlingsmetod gjorde att elevvårdsgruppens medlemmar fick diskutera fritt sinsemellan och uttrycka sina åsikter och tankar om sitt arbete. Enligt Vaughn, Schumm och Sinagub (1996) kan fokusgruppintervjuer göra att informanterna ger djupare svar och kommer att tänka på saker som de kanske inte annars skulle i en individuell intervju. Det blir en så kallad snöbollseffekt i konversationen. Fokusgruppintervjuer kan i bästa fall göra att informanterna vågar bilda och uttrycka åsikter bättre, men de kan också göra att informanterna inte vågar uttrycka sina åsikter om de skiljer från de andras åsikter i gruppen. Detta är ett psykologiskt fenomen som har bevisats i ett flertal studier av bland annat psykologen

Solomon Asch. Enligt hans forskning vågar människor inte uttrycka sin åsikt i en grupp om den skiljer från majoritetens åsikt (Wren, 1999). I och med att grupperna jag intervjuade verkade ha en övervägande gemensam positiv åsikt om sitt samarbete kan det mycket väl hända att de upplevde det vara svårt att uttrycka en avvikande åsikt om de inte håller med de andra. Detta kunde ha åtgärdats genom till exempel individuella intervjuer med alla gruppmedlemmar.

I intervjuerna kunde inga skolpsykologer delta eftersom ingendera skola har en skolpsykolog som jobbar heltid. Därför deltar inte heller skolpsykologen i elevvårdsgruppens möten. I intervjun med elevvårdsgruppen i åk 7–9 kunde inte heller biträdande rektorn och studiehandledaren delta. Detta bortfall av informanter påverkar negativt på studiens validitet och reliabilitet. Om de frånvarande informanterna hade kunnat delta hade studiens resultat sannolikt berikats, fördjupats och blivit mer tillförlitligt.

Enligt Kumpulainenens statistik (2014) påverkas elevvårdsverksamheten beroende på var i Finland skolan ligger och hur pass stora resurser skolan har. De två skolor som deltog i studien ligger i Österbotten och är relativt små skolor. Om studien gjorts på skolor i andra delar av Finland med större elevantal hade resultaten sannolikt blivit annorlunda.

Studiens resultat analyserades genom kvalitativ innehållsanalys. Resultaten måste svara på forskningsfrågorna, och det som inte är relevant måste sällas bort. Mycket av det som diskuterats i intervjuerna var intressant och lärorikt för mig som lärarstuderande, men en hel del var irrelevant för studien. Därför upplevde jag ett stort bortfall av intressant data.

Studien kunde göras större, djupare och mer ingående för att ge mer grundliga resultat. Fallstudie och kvalitativ innehållsanalys var lämpliga metoder, och trots vissa brister i studien upplever jag ändå att studien uppfyller sitt syfte samt att jag fick tillförlitliga svar på forskningsfrågorna.

6.2 Resultatdiskussion

6.2.1 Organiseringen av elevvårdsgruppernas arbete

Syftet med avhandlingen är att utreda hur elevvårdsgrupper i skolor för grundläggande utbildning arbetar samt hur de upplever det mångprofessionella samarbetet inom elevvården. Den första forskningsfrågan lyder: ”Hur organiserar elevvårdsgrupperna sitt arbete?”. Som svar på denna forskningsfråga beskrev elevvårdsgrupperna som deltog i studien bland annat rutiner och regelbundenhet som en viktig del av elevvårdens struktur. Enligt Glgu (2014) ska elevvårdsgrupperna ha regelbundna möten, men hur ofta de träffas är upp till de själva att avgöra. Hur ofta de har möten beror bland annat på hur stort behov skolans elever uppskattas ha av elevvårdstjänsterna. Eftersom elevvårdsgruppen i åk 7–9 märkte att det inte räckte till med två möten per månad valde de att lägga till ett extra möte. Detta är ett positivt tecken som visar på att elevvårdsgruppen faktiskt vill jobba för elevernas bästa, vilket är grunden för hela elevvårdsverksamheten (Glgu, 2014).

Att förebygga problem bland eleverna är en del av syftet med elev- och studerandevårdslagen (Undervisnings- och kulturministeriet, 1287/2013, §2). Därför bör det förebyggande elevvårdsarbetet på skolorna var välutformat och genomtänkt. Gemensamt för de båda elevvårdsgrupperna som deltog i studien är att de ser elevsamtal som en del av den förebyggande elevvården. Att ägna en stund åt varje elev där de får prata om sitt mående gör att man kan fånga upp de som annars riskerar börja må sämre på grund av att de inte ber om hjälp. Intressant nog verkade elevvårdsgruppen i åk 7–9 inte vara lika insatta i den förebyggande elevvården som elevvårdsgruppen i åk 1–6. Eftersom elevvårdsgruppen i åk 1–6 också är den grupp som planerar skolans förebyggande elevvårdsverksamhet har de också en tydligare bild över hur den fungerar i skolan. Elevvårdsgruppen i åk 7–9 ägnar inte samma tid och planering åt den förebyggande elevvårdsverksamheten, och verkar därför vara mer koncentrerad på enskilda elever. Detta motstrider dock forskningsresultat av Ahtola (2012) som visar att förebyggande elevvårdsarbete kan förbättra elevernas välbefinnande och skolframgång. Därför kunde elevvårdsverksamheten i deras skola förbättras genom en större satsning på förebyggande elevvårdsarbete.

Båda elevvårdsgrupperna beskrev dokumentationen helt i enlighet med vad som bestämts i elev- och studerandevårdslagen (Undervisnings- och kulturministeriet, 1287/2013). Alla elevärenden dokumenteras i låsta, elektroniska elevvårdsjournaler som endast behöriga kommer åt. En annan positiv rutin elevvårdsgrupperna har är att de följer med ett elevärende tills de märker att eleven mår bättre och hör med eleven även efteråt hur hen mår. Intressant nog är detta inget som nämns i elev- och studerandevårdslagen (Undervisnings- och kulturministeriet, 1287/2013) som en skyldighet elevvårdsgrupperna har. Det enda som nämns om uppföljning av elevvård i lagen är uppföljningen av själva anordnandet av elevvårdstjänsterna. Jag ser det som en positiv sak att elevvårdsgrupperna följer med sina elevärenden och ser till att elevernas mående faktiskt förbättras av deras insatser. Detta är ännu ett tecken på att de verkligen bryr sig om sina elever.

Båda grupperna föreslog att ringa hem till elevens föräldrar som en av de första åtgärderna de tar till när de har ett enskilt elevärende. Detta tyder på att de värderar föräldrakontakt och vill gärna involvera dem. Gustafsson (2011) beskriver en tät föräldrakontakt som något mycket viktigt inom elevvården. Genom att diskutera med föräldrar kan man få en djupare inblick i elevens situation. Föräldrarna känner barnet bäst och är oftast villiga att samarbeta med elevvården för att främja sitt barns välmående. Elevvårdsgrupperna verkar lyckligtvis ha insett detta och är inte rädda för att involvera föräldrarna i elevärendet i ett tidigt skede.

6.2.2 Upplevelsen av samarbetet

Den andra forskningsfrågan för den här avhandlingen lyder: ”Hur upplever de olika yrkesgrupperna i elevvårdsgruppen samarbetet med avseende på roll- och ansvarsfördelning?”. Elevvårdsgrupperna beskrev sitt samarbete som positivt, och anser att de kompletterar varandra. Eftersom de har olika yrken och bakgrunder väljer de att dra nytta av detta och att se det som en styrka snarare än som en svaghet. Att kunna se varandra som jämlikar och respektera gruppmedlemmarnas tankar och åsikter är också enligt Hesjedal, Hetland och Iversen (2015) något av det viktigaste för att kunna skapa ett välfungerande samarbete i elevvårdsgrupper. Enligt utsagorna verkar de grupper som jag intervjuat ha lyckats med detta. Eftersom de intervjuades om saken i grupp kan jag inte låta bli att reflektera över hur resultaten skulle ha sett ut om de intervjuades individuellt. Kan medlemmarna i elevvårdsgrupperna ha hållit med

påstående för att undvika konflikt? Hesjedal, Hetland och Iversen (2015) beskriver också ett gott och konfliktfritt klimat i gruppen som en av grundpelarna för ett bra samarbete. Huruvida informanterna talade sanning under intervjutillfället kommer inte att kunna bevisas, men resultaten visar trots allt att de har en positiv bild av sitt samarbete.

Elevvårdsgrupperna beskriver fördelningen av ansvar och roller som jämn. Som exempel på detta gavs rektorns eller biträdande rektorns roll som ordförande i gruppen och kurators eller resurspersonens roll som sekreterare. Dessa personers roller i elevvårdsgruppen är tydliga, men vad de andra medlemmarnas roller och ansvar är förblev något oklart. Skolhälsovårdaren beskrevs ha ansvar för den fysiska biten av elevvården, men vad det konkret betyder framgick inte. Kurator, skolpsykolog och resurspersonen inom elevvården har i sin tur hand om den psykiska biten av elevvården, men vad det innebär förblir också diffust. Speciallärares, specialklasslärares och studiehandledares roller är också oklara. Det enda som framkom angående speciallärares eller specialklasslärares roll är att de bidrar med djup kunskap om eleverna eftersom de har nära kontakt till dem i sitt arbete. Honkainen och Suomala (2009) beskriver vikten av att förtydliga gruppmedlemmarnas ansvarsområden i elevvårdsgruppen för att försäkra en god elevvårdsverksamhet. I en studie av Reuterswärd och Hylander (2017) beskriver skolhälsovårdare att de är osäkra på vad deras roll i elevvårdsgruppen är. Detta tyder på att oklara roller inom elevvårdsgrupper är något som kan förekomma, men borde redas ut för samarbetets skull.

Gällande ansvarsfördelningen i elevvårdsarbetet kan medlemmarna i elevvårdsgrupperna uppleva en frustration kring de strikta riktlinjerna som kommer från lagen. Det som elevvårdsgruppen i åk 7–9 beskrev som mest förvirrande var reglerna om trestegsstödet. De upplever att det finns många regler kring det och steg som måste tas när man utreder stödformerna för en elev. Elevvårdsgruppen i åk 7–9 erkänner ändå att de borde vara mer insatta i vad de får göra och säga i skilda elevärenden, vilket tyder på att de är medvetna om att de har bristande kunskap inom det området. Detta är inget nytt fenomen, enligt Vehkamäki, Lahtinen och Vanttaja (2013) är det vanligt att problem gällande tystnadsplikt uppstår i elevvårdssammanhang. Personer i elevvårdsgrupper eller expertgrupper som besitter information om en elevs mående kan dela med sig av informationen till personer som

inte bör ta del av den. Detta är inget som elevvårdsgrupperna uttrycker att de har gjort, men de beskriver att det är svårt att veta till vem och när man får dela med sig information om elever. Utgående från detta kan jag tänka mig att skolorna skulle med fördel kunna ordna fortbildningar eller någon annan typ av informationstillfälle åt sina anställda där lagar om bland annat tystnadsplikt går igenom. Det är trots allt elevernas säkerhet det gäller, vilket behöver prioriteras.

Det elevvårdsgrupperna beskriver om sitt samarbete verkar övervägande positivt, men huruvida alla är ense om saken och verkligen får sina röster hörda är oklart. Ansvarsfördelningen kan variera, men de beskriver ändå att de tar över uppgifter och hjälper varandra om de märker att någon behöver det. Detta tyder på att de har en god sammanhållning i gruppen och kan förlita sig på varandra, men det säger fortfarande inget om huruvida deras mångprofessionella samarbete fungerar väl eller inte.

6.3 Slutsats

Denna avhandling har handlat om hur medlemmarna i elevvårdsgrupper upplever sitt samarbete med fokus på roll- och ansvarsfördelning, samt hur de organiserar sitt arbete.

Enligt Glgu (2014) ska elevvårdsarbetet präglas av ett mångprofessionellt samarbete, och elevvårdsgrupperna ska arbeta för elevens bästa. Ett mångprofessionellt samarbete består enligt Thornberg (2008) av ett flertal personer med olika yrkesbakgrund som jobbar mot ett gemensamt mål. Målet i detta sammanhang är enligt elev- och studerandevårdslagen (Undervisnings- och kulturministeriet, 1287/2013, §2) att främja och upprätthålla elevernas studieframgång samt deras fysiska, psykiska och sociala hälsa. Utifrån studiens resultat tror jag verkligen att elevvårdsgrupperna jobbar med detta som mål och försöker alltid göra det som är bäst för eleven i fråga.

I organiseringen av elevvårdsarbetet följer elevvårdsgrupperna bestämda rutiner uppgjorda för att passa dem och de värderar en god kommunikation både till hemmen och till sina kollegor. De är även noggranna med att dokumentera möten och ärenden i låsta journaler. De påstår helt enkelt att det mångprofessionella samarbetet i elevvårdsgrupperna existerar och fungerar, i alla fall enligt dem själva. De upplever att de kompletterar varandra och har en jämn och tydlig ansvarsfördelning. Trots deras övervägande positiva utsagor kan jag inte låta bli att undra om de faktiskt känner så,

eller om det var svårt att uttrycka en negativ tanke i en grupp där majoriteten uttrycker positiva åsikter om temat i fråga. De beskriver i alla fall att de fördelar ansvar och uppgifter jämnt och kan hjälpas åt om det behövs. De verkar ha goda relationer till varandra, men det betyder inte nödvändigtvis att det mångprofessionella samarbetet är välfungerande.

Det råder en förvirring kring regler angående trestegsstödet och elevvårdsverksamheten. Medlemmarna i elevvårdsgrupperna är osäkra på vad de får göra eller säga åt vissa personer eller i vissa situationer. Det är upp till skolorna själva att försäkra att personalen besitter kunskap om reglerna och kan följa dem, och utifrån dessa resultat har jag dragit slutsatsen att skolpersonal borde få mer information och utbildning om vad som gäller enligt lagarna och hur man följer dem.

Enligt Glgu (2014) och lagen om elev- och studerandevård (Undervisnings- och kulturministeriet, 1287/2013) ska elevvårdsarbetet till stor del bestå av förebyggande arbete och av att förhindra att problem uppstår för eleverna. Detta var enligt mina resultat mer tydligt i elevvårdsgruppen i åk 1–6 än elevvårdsgruppen i åk 7–9. Det förebyggande arbetet är trots allt det som gör att man kan stoppa problemen innan de uppstår, vilket är varför jag anser att man borde satsa mest på det. Givetvis är det bra att ha stark fokus på den enskilda eleven också, men om elevvårdsgrupperna satsade mer på den förebyggande vården kunde de jobba mer effektivt eftersom de inte skulle behöva lägga lika mycket tid på enskilda elevärenden under möten. Vore det inte att föredra att kunna ha förhindrat situationen innan det blev till ett enskilt elevärende på elevvårdsgruppens möteslista?

Min avhandling har bidragit med en bild av hur elevvårdsgrupper organiserar sitt arbete och en uppfattning av hur de upplever sitt samarbete. Det finns rum för förbättring gällande bland annat förebyggande elevvårdsarbete och personalens kunskap om tystnadsplikt och andra lagar. Ännu undrar jag om allas röster verkligen hördes i min studie och om alla vågade uttrycka sina åsikter ärligt. Oavsett kan jag med säkerhet säga att elevvårdsgrupperna jobbar för elevernas bästa och gör allt de kan för att främja deras hälsa och studieframgångar, vilket trots allt är det viktigaste.

6.4 Förslag på fortsatt forskning

Den här avhandlingen har utrett hur elevvårdsgrupper ser på sitt samarbete, hur de organiserar elevvårdsarbetet och vilka riktlinjer som följs. På finlandssvenskt håll har det inte gjorts många studier om elevvårdsverksamheten. Därför skulle det vara intressant att se en större, mer övergripande studie om elevvårdsverksamheten i Svenskfinland. Man kunde inkludera skolor av olika storlekar, från alla olika regioner i Svenskfinland. Denna studie gjordes på skolor i Österbotten med relativt lågt elevantal. Därför kunde skolor från andra regioner i Svenskfinland och med högt elevantal kunna bidra med en intressant variation i resultaten.

I elevvårdsgrupper ingår oftast en speciallärare. I elevvårdsgrupperna som deltog i denna studie ingick speciallärare också, men studien fokuserade inte enbart på speciallärarna. Det skulle därför vara intressant att helt ur en specialpedagogisk synvinkel få läsa forskning om elevvården.

En återkommande fråga jag ställde mig själv under arbetet med avhandlingen är om gruppintervjuer gjorde att informanterna kunde uttrycka sina åsikter fritt eller inte. Jag undrade ofta över om en enskild person kanske hade en avvikande åsikt men vågade inte uttrycka den eftersom majoriteten av gruppen tyckte annorlunda än hen. Därför föreslår jag att framtida forskning som görs om elevvårdsgruppers samarbete utförs på ett sätt som gör att informanterna med säkerhet vågar uttrycka sina åsikter. Detta kunde göras genom till exempel individuella intervjuer eller enkäter.

Vid fortsatt forskning om elevvården vore det också givande om elevvårdsgrupperna som deltar har alla gruppmedlemmar närvarande vid intervjutillfället. En av denna studies brister är att ingen skolpsykolog eller studiehandledare kunde delta i intervjuerna. Deras deltagande skulle säkerligen ha bidragit med användbar information och kunde ha berikat forskningsresultaten.

Glu (2014), Ahtola (2012) och lagen om elev- och studerandevård (Undervisnings- och kulturministeriet, 1287/2013) är några av många som beskriver den förebyggande elevvården som något mycket viktigt. Resultaten i denna studie visar att förebyggande elevvård är något skolorna är medvetna om och arbetar med till viss mån, men kanske inte så mycket som tidigare forskning och styrdokument understryker att de borde.

Lina Gädtnäs

Därför föreslår jag fortsatt forskning med fokus på den förebyggande elevvården: vem ansvarar för den och vad gör de i praktiken?

Källor

Ahtola, A. (2012). *Proactive and Preventive Student Welfare Activities in Finnish Preschool and Elementary School: Handling of Transition to Formal Schooling and a National Anti-Bullying Program as Examples*. (Ser. B, Tom. 356) Department of Psychology: University of Turku. Turku: Turun Yliopiston Julkaisuja Annales Universitatis. Tillgänglig: <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/84839/AnnalesB356Ahtola.pdf?sequence=1>

Ahtola, A. & Niemi, P. (2013). Does it work in Finland? School psychological services within a successful system of basic education. *School Psychology International*, vol. 35(2), pp.136-151, DOI:10.1177/0143034312469161

Artursson, M. & Åsberg, K. (2017). *Samverkan inom elevhälsan – en intervjustudie med olika professioner inom elevhälsan*. Specialpedagogiska institutionen: Stockholms universitet. Tillgänglig: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1121136/FULLTEXT01.pdf>

Atkins, L. & Wallace, S. (2012). *Qualitative research in education*. London: SAGE.

Cernerud, L. (2014). Skolhälsovård - tillbakablick och framtidsperspektiv. I J. Milerad & C. Lindgren (Red.), *Evidensbaserad elevhälsa* (s. 23–33). Lund: Studentlitteratur.

Fejes, A. & Thornberg, R. (2009). *Handbok i kvalitativ analys*. Stockholm: Liber

FINLEX, 1287/2013. *Lagen om elev- och studerandevård*. Undervisnings- och kulturministeriet. Tillgänglig:

<https://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2013/20131287#Pidp446664160>

Flick, U., Metzler, K. & Scott, W. (2014). *The SAGE handbook of qualitative data analysis*. London: SAGE.

Forskningsetiska delegationen (TENK). (2012). *God vetenskaplig praxis och handläggning av misstankar om avvikelser från den i Finland*. Tillgänglig: https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Gable, R., Mostert, M. & Tonelson, S. (2004). Assessing Professional Collaboration in Schools: Knowing What Works. *Preventing School Failure: Alternative Education for Children and Youth*, 48:3, 4-8, DOI: 10.3200/PSFL.48.3.4-8

Lina Gäddnäs

Gustafsson, L. (2011). *Elevhälsa börjar i klassrummet*. Lund: Studentlitteratur.

Hamilton, L., Corbett-Whittier, C., Lagrange, M., Birch, J. & Scott, W. (2013). *Using case study in education research*. London: SAGE.

Hesjedal, E., Hetland, H. & Iversen, A.C. (2013). Interprofessional collaboration: self-reported successful collaboration by teachers and social workers in multidisciplinary teams. *Child and Family Social Work*. DOI:10.1111/cfs.12093

Honkainen, E. & Suomala, A. (2009). *Oppilashuollon käsikirja*. Helsinki: Oppimateriaalit.

Isoherranen, K. (2008). *Enemmän yhdessä – moniammatillinen yhteistyö*. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit.

Kantola, M. (2015). *Huoltajien osallistuminen oppilashuoltosuunnitelman laatimiseen Kannuksen yläkoululla*. Sosiaalialan koulutusohjelma, Centria ammattikorkeakoulu, Kokkola-Pietarsaaren yksikkö.

Koskela, T., Määttä, K., & Uusiautti, S. (2012). Pupil welfare in Finnish schools – Communal or falling apart? *Early Child Development and Care, August 2012, Vol. 183(9)*, pp.1311-1323. DOI:10.1080/03004430.2012.725049

Lawson, H. (2004). The logic of collaboration in education and the human services. *Journal of Interprofessional Care, August 2004, Vol. 18(3)*, pp.225-237. DOI:10.1080/13561820410001731278

Lindqvist, M. (2017). *Elevhälsoarbete för specialpedagoger - en handbok*. Lund: Studentlitteratur.

Merriam, S.B. (1988). *Fallstudien som forskningsmetod*. Studentlitteratur.

Milerad, J. & Lindgren, C. (2014). *Evidensbaserad elevhälsa*. Lund: Studentlitteratur.

Newby, P. (2010). *Research Methods for Education*. Pearson Education Limited.

Pärnä, K. (2012). *Kehittävä moniammatillinen yhteistyö prosessina. Lapsiperheiden varhaisen tukemisen mahdollisuudet*. (Ser. C, Tom. 341) Department of Sociology: University of Turku. Turku: Turun Yliopiston Julkaisuja Annales Universitatis. Tillgänglig: <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/77506/AnnalesC341Parna.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Reuterswärd, M. & Hylander, I. (2017). Shared responsibility: school nurses' experience of collaborating in school-based interprofessional teams. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*. June, 2017, Vol.31(2), pp.253-262. DOI: 10.1111/scs.12337

Kumpulainen, T. (2014). *Koulutuksen tilastillinen vuosikirja 2014*. Koulutuksen seurantaraportit 2014:10. Tampere: Juvenes Print – Suomen yliopistopaino Oy.

Simons, H. (2009). *Case study research in practice*. Los Angeles; London: SAGE.

Stenman, C-W. (2019). *Öppen informationsdelning eller tystnadsplikt i skolan?* (Magisteruppsats). Vasa: Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier, Åbo Akademi. Tillgänglig: https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/168756/stenman_carl-wilhelm.pdf?sequence=2

Thornberg, R. (2008). *Multi-professional Prereferral and School-Based Health-Care Teams: A Research Review* (FOG-report no 62). Linköping: Department of Behavioural Sciences and Learning (IBL), Linköping University.

Utbildningsstyrelsen. (2014). *Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen*. Helsingfors: Utbildningsstyrelsen.

Vainikainen M-P., Thuneberg H., Greiff, S., & Hautamäki, J. (2015). Multiprofessional collaboration in Finnish schools. *International Journal of Education Research*, (72), s.137-148.

Vaughn, S., Schumm, J. S. & Sinagub, J. (1996). *Focus group interviews in education and psychology*. Thousand Oaks, Calif.; London: SAGE.

Vehkamäki, P., Lahtinen, M. & Vanttaja, U. (2013). *Julkisuus ja tietosuoja opetustoimessa: Opas koulujen ja oppilaitosten käyttöön* (4. uppl.). Helsinki: Opetushallitus.

Lina Gäddnäs

World Health Organization. (1946). Constitution of the World Health Organization. Basic Documents, Forty-fifth edition, Supplement, October 2006.

Wren, K. (1999). *Social influences*. London; New York: Routledge.

Yin, R. (2003). *Applications of Case Study Research. (2nd Edition)*. Sage Publications, Inc.

Yin, R. (2009). *Case Study Research: Design and methods. (Fourth Edition)*. Sage Publications, Inc.

Bilaga 1: Intervjufrågor

Hur organiserar elevvårdsgrupperna sitt arbete och vilka riktlinjer följs?

1. Vem är med i elevvårdsgruppen, vad är era yrken och er huvudsakliga uppgift inom elevvårdsgruppen?
2. Hur ofta träffas ni och hur brukar träffarna gå till?
3. Har skolan egen kurator, hälsovårdare och psykolog? Hur ofta är de på plats?
4. Beskriv hur ni arbetar inom elevvårdsgruppen (Rutiner, fördelning av uppgifter, etc.)
5. Beskriv det förebyggande elevvårdsarbetet.
6. Hur ser gruppstrukturen ut i den skolvisa gruppen till skillnad från en kommunal styrgrupp, vem ingår i vad?
7. Om det finns behov för en expertgrupp i ett enskilt elevärende, hur sätter man ihop den?
8. Vilka typer av ärenden hör till vilken grupp?
9. Vad händer om en elev inte ger sitt samtycke till vård eller till att sekretessbelagda personliga uppgifter lämnas ut?
10. Får eleven vård i tid enligt lag? (Inom 7 arbetsdagar om eleven bitt om tid till privat samtal, brådskande: samma eller nästa dag)
11. Hur går dokumentationen till?
12. Hur försäkras tystnadsplikten på skolan?

Hur upplever de olika yrkesgrupperna i elevvårdsgruppen att samarbetet fungerar med avseende på roll- och ansvarsfördelning?

13. Hur brukar samarbetet gå till inom den skolvisa elevvårdsgruppen?
14. Hur går samarbetet till med utomstående personer, t.ex. läkare och psykologer?
15. Hur går samarbetet till med kommunala elevvårdsgrupper eller expertgrupper?
16. Hur upplever ni att ert samarbete fungerar?
17. Vad fungerar bra?
18. Vad tycker ni att ni borde förbättra?
19. Vad tycker ni att behövs för att samarbetet ska fungera inom en elevvårdsgrupp?

20. Hur ser ni på era roller inom elevvårdsgruppen?

21. Case

Case för elevvårdsgruppen i åk 1–6:

Ella går i åk 5. Hon har alltid varit en social, glad och utåtriktad elev som haft många vänner. Under de senaste veckorna har hennes klasslärare Johanna märkt att Ellas skolfrånvaro har varit hög. När hon väl kommer till skolan sitter hon dessutom mest ensam och umgås inte längre med sina vänner. Hon verkar nedstämd och Johannas oro stiger. Hon försöker prata med Ella och fråga hur hon mår, men får bara till svar att allt är okej.

Hur ska detta fall hanteras av inblandade lärare och elevvårdsgruppen? Vad kan/borde Johanna göra i denna situation? Vilken grupp är det som tar sig an ärendet? Skol- eller expertgrupp?

Case för elevvårdsgruppen i åk 7–9:

Sebastian går i åk 8. Han har alltid varit en social, glad och utåtriktad elev som haft många vänner. Under de senaste veckorna har hans klassföreståndare Johanna märkt att Sebastians skolfrånvaro har varit hög. När han väl kommer till skolan sitter han dessutom mest ensam och umgås inte längre med sina vänner. Han verkar nedstämd och Johannas oro stiger. Hon försöker prata med Sebastian och fråga hur han mår, men får bara till svar att allt är okej.

Hur ska detta fall hanteras av inblandade lärare och elevvårdsgruppen? Vad kan/borde Johanna göra i denna situation? Vilken grupp är det som tar sig an ärendet? Skol- eller expertgrupp?